

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMĂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ.

Proectul legii generale de pensiuni.

În sfârșit s'a făcut.

„Proectul legii generale de pensiuni“ — cu care învățătorimea s'a ocupat așa de mult în cele 3 congrese din urma — s'a depus pe biroul camerei. Corpurile legiuitoare au declarat urgența și el va fi votat înainte de a se lua vacanță pe sărbătorile învierii.

Cât e de binevenit nici nu mai discutăm. Fiecare funcționar voia să știe în ce măsură îi sunt asigurate zilele din urmă, după ce își sfârșeste cariera. Căci a-ți pune în serviciul Statului viața întreagă, înseamnă că și acesta să se îngrijească de tine atunci, când tu devii un lucru uzat și fără folos. Aceasta cere dreptatea, aceasta pretinde legea morală și spiritul larg de asistență socială. Și dacă funcționarul cu drag își oferă Statului serviciul său, nici acesta nu trebuie să fie zgârcit cu recunoștința sa și prin un apanagiu cinstit să-i ușureze ultimile zile dela capătul vieții. Trecerea la penzie să nu zdruncine cu nimic noua viață a funcționarului public fiindcă cerințele omenești și necețitățile familiare rămân aceleași și în viața de pensionar. Cu atât mai tare în caz de infirmitate, când îți perzi și puțința de a mai fi sprijinul familiei devenind tu însuși o povară pentru familia ta proprie.

O lege bună de pensiune trebuie să se gândească și la urmașii funcționarului, soție și copii, cari supra-vețuesc părintelui lor. Aceștia nu pot rămâne pe drumuri, ci trebuie să-și continue viața în aceleași condițiuni în cari trăiau pe vremea, când soțul și tatăl lor se îngrijă de ei.

Anticipând aceste lucruri, natural că nu eră ușoară situația legiuitorului, care aveă să croiască drumul cel nou prin alcătuirea unei legi de pensii. Ba el aveă de înfruntat greutăți și mai mari prin faptul că această lege trebuia să desăvârșească unificarea celor 4 legiuri străine de pensionare, foste sub regimul român, maghiar, austriac și rusesc. Bună, rea încercarea s'a făcut din partea Ministrului de finanțe *dl Vintilă Brăteanu*.

Comitetul central al Asociației ajungând în posesiunea unui exemplar din acest „*Proect*“, de lege, luându-l sub desbatere, crede absolut necesar a-l face cunoscut și membrilor săi, arătând propunerile de îndreptare cu cari a însărcinat pe parlamentarii săi să le susțină la discuția generală și cea parțială pe articole.

Pentru a se înțelege, baza pe care e așezată legea, din espunerea de motive vom spicuî și noi următoarele:

Sistemul de organizare financiară pe care se bazează noua lege de pensiuni este *sistemul capitalizării colective pe baza căreia toate reținerile formează un fond comun, care servește drept un capital de rezervă, din venitul căruia se fac plățile pensiunilor*. Avantagiul acestui sistem constă în solidaritatea tuturor funcționarilor. Reținerile sunt de 10%. Legea distinge *vârsta de pensie și limita de vârstă*. Prima este vârsta dela care se deschide dreptul de pensie pe care îl poate exercita și statul și funcționarul; a doua este vârsta la care funcționarul este obligat să înceteze serviciul.

Retragerile din serviciul statului se pot face și după 25 ani de serviciu; pensionarea însă nu se pune în curgere decât după împlinirea vârstei de pensie și după anii serviți.

Ca bază la calcularea pensiunii se socotește media celor 3 ani din urmă.

Sistemul este proporțional ordinar începând cu minimul de 25% după 10 ani și o augmentare de 3% pentru fiecare an servit în plus. Astfel că după 35 ani funcționarul dispune de întreaga baza de pensie. În vârtutea acestui principiu funcționarul cu 25 ani de serviciu are 70% ca bază, iar după 30 ani 85%.

Maximul de pensiuene anual se poate ridica la 36.000 Lei (3000 lunar). „*In aceiași vreme pensionarii vor beneficia de o indemnitate de scumpete suplimentară pe toată durata dezechilibrului financiar produs de inflamația monetară*“. Ba aceasta poate fi chiar mai mare ca pensiuena însași, dovadă anul financiar 1925, când totalul pensiunilor să cifrează la 453·5 milioane, iar scumpetea acordată pensionarilor e de 682·5 milioane.

Minimul de penziune la funcționarii cu un salariu mai mic de 6000 lei anual. Aceasta o primesc ca penziune cu ultima retribuțiune după 35 ani împliniți.

Penziuni anticipate se dau în caz de *infirmitate*, care poate obveni datorita oficiului, ori din alte împrejurări.

Dacă infirmitatea nu e din cauza oficiului atunci funcționarului care n'are 10 ani de serviciu, i-se dă un ajutor, iar dacă are mai mult, atunci i-se pune în curgere pensiuena.

Dacă infirmitatea e din cauza oficiului, atunci pensiuena i se pune în curgere ori care ar fi vârsta și durata de serviciu. Și anume până la 10 ani în loc de 25% i se va da 40%, chiar și numai pentru o zi de serviciu, și să urcă până la 100% din ultima retribuțiune.

În caz de moarte funcționarul dă drept de pensiuene urmașilor săi, asigurând existența acestora în lipsa capului de familie. Astfel văduva, după 2 ani de căsătorie sau mai puțin, are drept la 26% din pensia soțului. Crește după fie care an cu 8%, așa că la 5 ani are 50%, până la 15 ani 60%, și până la 30 ani 70%, indiferent dacă în acest timp de maritaj, soțul ei a fost funcționar ori nu.

Pentru minori legea admite 20%, 35% și 50% dacă sunt unu!, doi, ori mai mulți, iar pentru orfani 50%, 75% și 100%. Aceste drepturi sunt asigurate văduvelor întru cât ele sunt soții legitime a funcționarului. Urmașii însă sunt asigurați în toate cazurile. Copii naturali ai femeilor funcționare se bucură de aceleași drepturi ca și copii legitimi.

Stabilirea pensiilor se face prin 3 instanțe: *comisiuni regionale*, apel la *comisiunea centrală*, și recurs la *înalta*

curte de casație. Comisiunile lucrează pe baze de acte. Hotărârile sunt înmediat executorii.

În cazul *pensiunilor directe* funcționarul își primește salariul până la terminarea formelor de punere în retragere. În cazul pensiunilor de urmași, acestea primesc o retribuțiune timp de 3 luni după deces ca avans de pensie.

Cererile de înscriere la pensie pot fi făcute și de autorități.

Statul român creiază o așa numită „Casă de pensii“, care va avea și un fel de autonomie. Stă sub directa supraveghere a Ministrului de finanțe. Bugetul ei de venituri și cheltuieli se votează de Adunarea deputaților, odată cu Bugetul Statului. Ea se alimentează din cele 10% vărsate de funcționarii publici, precum și de subvențiile extraordinare ce le va vărsa Statul. Casa va avea deplină libertate de acțiune, pentru administrarea ei și va funcționa în condițiile comerciale ale institutelor similare de asigurare.

Conducerea ei va fi încredințată unui Consiliu de administrație, compus din 12 membri numiți de Ministru pe 4 ani. Acesta propune numirea directorului general. Organe executive exterioare rămân administrațiile financiare ale Statului.

Direcțiunea generală va avea și câmpuri noi de activitate ca: un serviciu de actuariat pentru asigurările suplimentare ale funcționarilor, un serviciu statistic, un serviciu de administrare a averii Casei, un serviciu pentru operele de asistență, ect.

Legea pensiilor introduce un regim de unificare a stărilor diferite ce s'au moștenit dela stăpânirile străine. Prin urmare toți funcționarii Statului, clerului și căilor ferate din provinciile eliberate, precum și cei pensionați dela unire încoace, se vor îngloba în masă la această Casă a pensiilor fiecare cu drepturile avute prin legile sub imperiul cărora s'au lichidat.

Ba Românilor, cari ș'au părăsit oficiile libere și independente, întrând în primii 3 ani în serviciul Statului român li se recunosc toți anii de serviciu făcuți înainte. Vor fi obligați însă a plăti reținerile de 10% pe tot

timpul recunoscut. Cei ce au plătit rețineri mai mici înainte de Unire în statele străine în baza legilor de atunci în vigoare vor plăti numai 5%, iar restul până la 10% se va acoperi de stat.

Prin legea de față se abrogă tot ce a fost înainte afară de legea militară din 2 Sept. 1920.

Legea constă din 10 Capitoare în cari se tratează: *pensiunile pentru vechime de serviciu, infirmități, urmași și ajutoarele. Urmează apoi: stabilirea și plata pensiilor, organizarea administrativă și financiară a Casei generale de pensuni, și dispozițiuni generale. Se încheie apoi cu: dispozițiunile transitorii și speciale, dispozițiuni speciale pentru teritoriile liberate și dispozițiuni finale.*

Iar dintre observările, care le cerem să fie îndreptate amintim:

1. *Anii de serviciu să fie reduși pentru corpul didactic la 30, și nu 35 cum zice legea în art. 2.*

2. *Pensiunea după 10 ani să fie de 40% și nu 25% cum prevede art. 9. Iar pentru fiecare an servit peste acest termen să se adugă un spor de 3%.*

3. *Maximul pensiunii după 30 ani să fie ultima leafă după cum se obicinuește în Anglia, Austria, Germania, Elveția și precum a fost în Franța și nu 2000, eventual 3000 Lei cum se stabilește în art. 10.*

4. *Reținerile de 10% din art. 58 sunt prea mari pentru funcționari. Acestea să se reducă la 5% așa precum e în Franța. În cazul acesta să se majoreze subvenția statului.*

Suntem înformați, că guvernul este hotărât, să dea curs unei discuțiuni cât mai largi asupra acestui proiect de lege, și să primească orice modificare justă și echitabilă ce ar propune membrii Corpurilor legiuitoare. În acest caz, desigur, legea dorită și așteptată cu sete de 6 ani, va însemna un progres și din punct de vedere național și din punct de vedere funcționăresc.

Traian Șuteu

Președintele Asociației Învățătorilor

Un grandios succes

al Asociației Învățătorilor români din Ardeal.

În mersul nostru evolutiv, pentru desăvârșirea unei organizațiuni profesionale, un nou eveniment vine să se adaugă la seria de fapte pe cari le-am înregistrat de 6 ani de viață. În ziua de 17 Martie c. a. fost ținută desbaterea la Inalta Curte de Casație, în marele proces pornit de Asociația noastră, contra Bisericii reformate din Cluj, proces despre care am vorbit în unul din numărul trecut al Revistei. Biroul nostru a primit în ziua de 17 l. c. din București, dela avocatul nostru, o telegramă de următorul conținut: „*Oficial Inalta Curte de Casație, a respins astăzi cererea de revizuire a adversarilor, judecându-i la 5000 Lei cheltueli de proces. Am răspuns Curții cu cuvintele „Trăiască România-Mare”. Hotărîrea este definitivă*”. Evenimentul mare credem, este înțeles pe deplin din conținutul laconic al acestei telegrame. Asociația noastră a purtat de doi ani de zile un proces mare cu eparhia reformată din Cluj, căreia fosta Asociație a învățătorilor maghiari din Ardeal îi vânduse prin anul 1917 un admirabil imobil situat în inima Capitalei Ardealului. Noi, cari ne-am aprofundat în studiarea acestei probleme, scoțând la iveală dosare împrăștiate și ascunse, am constatat, că aceasta vindere-cumpărare s'a făcut atunci nu din spirit de legitim interes gospodăresc al foștilor noștrii antecesori, ci s'a făcut exclusiv din considerațiuni de ordin patriotic maghiar. Văzându-și distrugerea și desființarea lor, în urma evenimentelor politice, au încercat să salveze aceasta bogăție, trecându-o în proprietatea bisericii reformate din Cluj, sub invocarea atâtor pretexte. Am atacat prin justiție aceasta operațiune ilegală, care nu avea la bază nici macar autorizarea adunării generale, condiție cerută pentru toate societățile morale și juridice, și am susținut prin consilierii noștrii juridici cu îndârjire în fața a 3 instanțe, Tribunal, Curte de apel și Casație, principiul că fiind continuatorii organizațiunii învățătoresți pe teritoriul Ardealului liberat, în mod implicit intrăm în patrimoniul

fostei societăți, cu îndatorirea de a continua activitatea în înțelesul nou al stărilor statornicite de noua situațiune politică a Ardealului. Toate trei instanțele au găsit întemeiat punctul nostru de vedere. Tribunalul și Curtea de Apel din Cluj, au dat sentință de anularea contractului, și restituirea imobilului Asociației inv. români. Bis. reformată a dat cerere de revizuire, pe care Casația a respins-o. Astăzi pe frontispiciul noului așezământ, în valoare de câteva milioane, fâlfăe maestos drapelul național românesc al țării noastre și al dascălului român, care va vesti timp de 3 zile strălucita biruință a unei organizațiuni românești, răsbunând toate împilările de odinioară.

Precum orice sfârșit bun este totodată și un început nou de fapte și de evenimente, tot așa vedem noi, conducătorii Asociației noastre, rostul marelui eveniment. Din aceasta adăugire la patrimoniul nostru material și moral, va rezultă crearea și înființarea a câtorva noi așezăminte dascălești în Clujul zilelor noastre și chiar în alte orașe ardelenene, pentru ca ele să vestească tuturor că o organizare vastă și puternică lucrează și înfăptuește atâtea instituții, care se pun în slujba marilor interese de neam și țară.

Solicităm din nou, în aceste clipe de adâncă bucurie, sprijinul tuturor colegilor înșiruiți în organizația noastră, și îi rugăm să ne dea tot concursul lor prețios, acum când făurim un nou și mai vast program de activitate pentru o serie de cel puțin 10 ani ce urmează.

În numărul de față publicăm convocarea adunării generale extraordinare a Asociației noastre, cu care ocazie vom face o dare de seamă asupra marelui eveniment istoric, și vom cere autorizația colegilor, pentru a pune în aplicare fără întârziere acest nou program.

Cunoscând spiritul de solidarizare al dascălinii române din Transilvania, nu ne îndoim că vor răspunde cât mai mulți glasului nostru de chemare, ajutându-ne cu luminile lor pentru înfăptuirea operei ce am contemplat.

Tot înainte !

Andrei Pora.

Igiena școlarului.

Un concurs al Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale a înlesnit publicarea acestei valoroase lucrări¹ a dlui Dr. Vladimир Ghidionescu, prof. univ., cunoscut învățătorimei ardeleni nu numai din activitatea științifică a d-sale ci și prin dragostea desinteresată ce a știut să arate la diferite prilejuri tagmei noastre, fie participând la congrese, sau luptând pentru intrarea învățătorilor la universitate.

Atât lucrarea aceasta, cât și *Pedologia*² sunt scrieri de mare valoare ale literaturii pedagogice românești, dela care viitorii cercetătorii vor trebui să pornească în publicațiile lor.

Pedologia se adresează mai mult specialiștilor; *Igiena școlarului* interesează deopotrivă corpul didactic și pe părinți și în bună parte chiar și pe medicii școlari, cari trebuie să se familiarizeze cu problemele igienei în funcție de medicul școlar. Popularizarea acestor cunoștințe este o necesitate socială.

„Căci dacă Educația și Igiena ar rămâne fiecare pentru sine, numai în cercul profesioniștilor, ele nu și-ar justifica pe deplin existența. Oricât ar fi ele prin natura lor științe teoretice, amândouă sunt chemate să se coboare în practica vieții, să transforme obiceiurile și moravurile de a trăi, cu un cuvânt să îmbunătățească viața. Una viața sufletească; cealaltă viața trupească.

„Dacă fiecare din aceste științe îndeplinește acest rol, ce rol cu atât mai folositor trebuie să aibă unirea lor, într'o sinteză superioară de igienă a educației. (Prefață, pag. 2.)

De această sinteză, trebuie să ție seamă nu numai educaătorii, ci și autoritățile școlare atât la alcătuirea programelor de învățământ, care nu trebuie să stoarcă toată vloga dascălului și elevului, cât și la toate măsurile, cari se iau pentru propășirea învățământului. Dacă strămoșii noștri cereau: *mințe sănătoasă în corp sănătos*, noi nu putem pretinde astăzi carte multă în corp plâpând.

În rândările următoare, voiu stărui mai mult asupra problemelor ce interesează pe învățători.

1. *Desvoltarea fizică a copilului.* Factorii acestei desvoltări sunt diferiți, începând cu ereditatea, cu sănătatea sau boala mamei, anotimpul, clima și terminând cu rasa. Toți acești factori își întipăresc influența lor asupra creșterii copilului, care este guvernată de legi ritmice din cari notăm următoarele:

a) Creșterea nu se face simultan în întreg corpul copilului, ci pe segmente (bust sau membre și la intervale separate.

¹ Vl. Ghidionescu, prof. univ.: *Igiena școlarului*. Tip. „Ardealul”, 1924. pag. 170, prețul 45 lei.

² Idem: *Introducere în pedagogie și pedagogia experimentală*. București 1915.

b) Talia datorește cea mai mare parte din dezvoltarea ei, înainte de pubertate, picioarelor, iar după pubertate, bustului.

c) Înainte de pubertate, creșterea este mai mult osoasă, după pubertate, ea este mai mult musculară.

Un alt factor hotărâtor în creșterea copiilor este și starea socială a părinților. Profesorul Alfredo Niceforo de la Universitatea din Lausanne, în urma unei anchete a tras concluzia, că sărăcia părinților duce la degenerarea trupeză a copiilor.

În legătură cu creșterea copilului se pune problema: dacă un copil obligat a intra într-o școală „având etatea cerută de lege este *de fapt* și prin creșterea sa apt pentru școală”. (Pag. 22.)

„Stabilirea etății obligatoare pentru școala primară într-o țară nu se poate face decât pe baza unor cercetări științifice prealabile, cari să ne indice media creșterii normale a copiilor la fiecare vârstă și a acelor cari sunt apti în dezvoltarea lor fizică, pentru intrarea în școală, la țară și la oraș, la anumite vârste” (pag. 24)

Un studiu asupra unui număr mai mare de copii români, făcut în diferite părți ale țării, ne-ar putea duce la concluzii în această privință. Până atunci e de preferit intrarea în școală a copiilor la etatea de 7 ani. Școala are greutățile ei și de ce ne grăbim, să facem pe copii să cunoască aceste greutăți mai de vreme?

2. În capitolul al doilea, autorul se ocupă cu paralelismul care există între viața fizică și dezvoltarea sufletească a copilului. „Cercetările ne dovedesc că la fiecare fază de accelerație a creșterii fizice, corespunde o fază de încetineală a dezvoltării sufletești. (pag. 25).

Educatorul priceput va ține seamă de acest adevăr stabilit de știință și nu va pune pe copil în epocile de accentuată creștere fizică la muncă intelectuală prea intensivă.

Viața afectivă a copilului înainte de edolescență se manifestă prin trei forme simple: strigăt, plâns și râs. Tot sufletul copilului îl putem cunoaște din ochi și din mișcările corpului său, căci el traduce tot ce simte în aceste mișcări. Învățătorul să se obișnuiască a conduce din ochi clasa sa. În privirile lui, copiii însă va trebui să citească totdeauna liniștea și bunătatea, „cari influențează operațiile intelectuale: atenția, memoria, judecata”.

3. *Igiena corpului.* Din acest capitol reținem următoarele principii conducătoare:

„Civilizația unui popor nu se mai poate măsura astăzi după elita de sânge sau chiar cea intelectuală care își îngrijește igienic corpul, ci după cum masele adânci ale poporului au ajuns la cunoștința valorii și demnității lor trupeză” (pag. 36). „Noțiunea modernă a educației cuprinde și revendicările igienei tru-

pului, ca fundament al educației fizice și morale, da care neapărat trebuie să ție seamă atât familia cât și școala noastră" (pag. 37).

Măsuri practice ce privesc pe învățători: Să se depună o stăruință mai mare în examinarea curățeniei corpului și rufelor școlarilor. Trebuie găsite mijloace pentru procurarea unei mașini, foarfeci cu ajutorul cărora să se taie (mai ales la sate) părul și unghiile copiilor. Să fie sfătuiți să se spele des pe mâini și să-și spele zilnic dinții.

4. Vorbind despre *imbrăcămintea copiilor*, să nu deprindem pe copii cu luxul. Singurul criteriu în alegerea hainelor să fie caracterul lor practic și igienic.

5. În capitolul al cincilea se ocupă cu *alimentația copiilor*, cerând ca ea să se facă în raport cu greutatea copiilor și cu caloriiile produse de substanțele hrănitoare. Greșeli în hrănirea copiilor: 1. Cantitățile neîndestulătoare; 2. Cantitate excesivă; 3. Calitatea proastă. *Rățiile se dau*: a) După nevoile calorice ale organismului la diferite etăți; b) După nevoia de întreținere a organismului; c) După nevoia de creștere și de muncă.

Igienistul *Webecourt* spune: „Nevoia caloriiilor e în funcție și de munca produsă de organism, care cere o reparare a pierderilor, mai ales a țesăturilor" (pag. 57).

În acest capitol, bogat într-o documentare statistică, se mai ocupă de hrana copiilor din internate, cari se luptă cu greutatea mare din cauza sumelor mici ce le acordă Statul.

Problema alimentației trebuie să o privim și sub raport social. Prin anchete, făcute sistematic, am putea cunoaște insuficiența hranei elementului românesc stabilit la orașe. Ca un corectiv ar fi *cantinele școlare și coloniile școlare*¹, unde copiii slăbiți — timp de 2 luni — și-ar recâștiga vigoarea pierdută din cauza mizeriei. Tot în acest capitol, atinge și problema educației copilului când se găsește la masă. Spre bune deprinderi ar trebui sfătuiți și copiii din internate, cari trebuiesc să fie locuri de educație și în această privință.

6. Citind în capitolul următor *problema: locuinței și internatelor* ne apare înaintea ochilor odăile neigienice dela sate și orașe și atmosfera nesănătoasă și monotonă din internatele noastre suprapopulate. O anchetă printre copii ni-ar da icoana neplăcută a locuinței și felului lor de a dormi. O problemă de cercetat este și gazele copiilor.

În opunere cu viața din internatele cazărmi, ne descrie viața de familie ce o duc copiii în *Școlle noi* ale Dr. Litz. Cunoșcând organizarea acestor școli, nu ne putem opri să nu ne exprimăm dorința, ca să vedem și la noi realizat acest sistem.

¹ Vezi articolul: *Coloniile școlare*, din No. 4—5, anul V. al acestei reviste.

Un prilej fericit ar fi fost centenarul lui Gh. Lazăr. În loc să se fi înmulțit cu una numărul destul de mare al școlilor normale, Ministerul ar fi putut comemora acest centenar prin ridicarea la Avrig a unei astfel de școli model, unde să fi dat posibilitate unui corp didactic selecționat să facă apostolat cu copiii înzestrați deosebit și culeși din toate părțile țării. Școala aceasta, după o muncă de câțiva ani ni-ar fi dat o pleiadă de inteligențe scripitoare și voioșe tari.

Toți banii, cari s'ar cheltui cu o astfel de școală de elită, s'ar întoarce înzecit prin munca celor, cari ar termina acest institut național.

7. Grădinile de copii își au și ele capitolul lor în această lucrare prețioasă, în care după expunerea diferitelor teorii ale jocului, se arată cum sunt și cum ar trebui să fie organizate aceste instituții de educație.

8. Din capitolul: *Școala și obligațiile ei din punct de vedere igienic*, reținem: a) Fiecare școlar să-și aibă fișa lui medicală. Acest deziderat s'ar putea realiza, dacă comunele vor angaja (la orașe) medici specialiști, cari vor organiza serviciul medical școlar. b) Să se construiască în țară bănci, cari se pot adapta taliei școlarului.

9. Problema *educației fizice* (cercetarea simțirilor: văz, auz; joc, gimnastică) este tratată din punctul de vedere al igienistului și pedagogului.

10. Copiilor de școală debili fizicește, debili de minte și debili-morali (autorul conduce la Cluj o școală de înapoiși mintali) le dedică un capitol interesant din care putem vedea ce s'a putut face în alte țări pentru acești desmoșteniți și ce ar trebui, prin comparație, să facem și noi.

11. În ultimul capitol se ia apărarea copiilor, cari trebuiesc să muncească în afară de școală pentru a putea să ajute la susținerea familiei lor. Se cere ca și legislația noastră să fie seamă de progresele realizate în alte țări pentru ocrotirea muncii minorilor. Cele din urmă cuvinte se adresează celor cari pedepesc copiii fără să încerce a trezi mai întâi în ei sentimentul răspunderii personale și al demnității.

Dacă această dare de seamă va deștepta interesul învățătorimei de a citi cartea dlui prof. V. Ghidionescu, scopul ei este ajuns.

Const. Iencica.

Frângurele.

Faceți ca fiecare gând și fiecare pas al vostru să fie pentru binele și înălțarea neamului românesc.

*

Pământul are prețul morților ce s'au coborât în el.

Asociația Învățătorilor Români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș

No. 12—1925.

Convocare.

Comitetul central al Asociațiunii Învățătorilor români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, convoacă prin aceasta **adunarea generală extraordinară a Asociației, pe ziua de 17 Mai a c. în Cluj, sala Prefecturii județene.**

La ordinea zilei :

1. Deschiderea adunării la ora 10 a. m.
2. Raport asupra imobilului aflător în Cluj, Calea Victoriei 60, recâștigat prin justiție pentru Asociație, și hotărîre relativă la valorizarea lui.
3. Evențuale propuneri.

Fiind la ordinea zilei o chestiune de mare importanță pentru consolidarea Asociației noastre, invităm cu insistență pe toate secțiile județene să participe prin cât mai mulți membri.

În cazul când pe ziua fixată nu se va prezenta numărul suficient de membrii, adunarea, generală extraordinară se va ține în ziua următoare, adică 18 Mai a. c. cu oricâți membrii vor fi prezenți, conform art. 11 din Statutele Asociației.

Cluj, 15 Martie 1925.

Traian Șuteu
președintele Asociației

Gavril Almașianu
secretar general

SOC. „FONDUL GH. LAZĂR“ ȘI CASA ÎNVĂȚĂTORILOR.

Orice Asociație are de scop perpetuu între altele, apărarea și promovarea intereselor membrilor ei, precum și un ajutor reciproc, ce se poate presta mai cu ușurință prin puterile unite.

Din acest punct mâncând și privind sub acest aspect motivul și mijloacele din care a luat naștere Fondul Gh. Lazăr, putem declara cu toată convingerea, că această instituție în cadrele organizațiilor învățătoresți săvârșește, un rol de cea mai curată filantropie. Dar binefacerile, ce le poate oferi o organizație membrilor săi, numai în rare cazuri pot fi de la început evidențiate pe deplin. De regulă e necesară trecerea unui timp mai îndelungat, pentru ca scopurile concepute să fie atinse prin punerea în funcțiune a instituțiilor corespunzătoare. Nu tocmai așa s'a petrecut lucrurile în cazul nostru dat. Învățătorimea română de

dincoace de Carpați strângându-și rândurile în marea „Asociație“ a inv. din Ardeal, etc. n'a ezitat un moment, că prima ei datorie de forță organizată este de a pune în ființă o instituțiune de ajutorare și încă pentru laturea, care în toate timpurile a fost cea mai grea și mai senzibilă pentru colegii noștri, acea de a-și putea întreține mai pe ușor copiii lor la școlile înalte. Și acest lucru s'a săvârșit îndată după organizarea Asociației. Dacă instituțiunea înființată, de la început a putut să dea roadele atât de mult așteptate, norocul cel mare a fost, că învățătorimea din aceste părți se știa în drept a intra în posesiunea unei folosințe moștenite. Astfel Fondul Gh. Lazăr și folosința moștenită „Casa Învățătorilor“ constituiesc pentru învățători un ce concret în jurul căruia trebuie să ne grupăm.

Greutățile și luptele, ce s'au dat la început pentru a intra în dreptul nostru, a-l apăra și a ne consolida au fost destul de mari și grele. În altă ordine de idei, avantajile și ajutoarele, pe cari nou înființata instituțiune (Fondul Gh. Lazăr) le-a putut întinde învățătorilor noștri la început, au fost pe cât se pot de modeste și reduse. Dar totuși s'a făcut ceva, s'a făcut mult, pentru că am avut de a face cu începutul. Astăzi, când au trecut câțiva ani la mijloc, când aproape nu este parte pe teritoriul ramificat al Asociației noastre, de pe care câțiva din fiii colegilor noștri să nu fi beneficiat de ajutorul ce s'a putut da din Fondul Gh. Lazăr și adăpostirea în „Casa Învățătorilor“, interesul fiecăruia dintre învățătorii noștri față de aceste instituțiuni trebuie să fi crescut și trebuie să crească mereu.

Cei ce au cetit și studiat cu luare aminte rapoartele anuale a organelor de conducere de la instituțiunile de cari ne ocupăm, au putut observa, că se merge tot înainte, se realizează un progres continuu prin ajutorarea din ce în ce a mai multor băeți de învățători și aceasta în măsura în care numărul membrilor fondului crește și datoria față de fond și o îndeplinesc cu mai mare exactitate. De aci rezultă un mare îndemn și poruncă de conștiință învățătorescă, că toți aceia, cari din diferite motive până acum nu s'au putut număra printre membrii activi ai Fondul Gh. Lazăr, să se înscrie de membri, și să-și facă datoria.

Existința, întărirea și dezvoltarea Fondul Gh. Lazăr, precum și posedarea „Casei Învățătorilor“, constituie pentru tagma noastră și o chestiune de ambiție și de prestigiu. Acest lucru trebuie promovat și asigurat prin conlucrarea tuturor. E ceva înpunător în zilele de astăzi, ca o breaslă de oameni să-și aibă Căminele și fondurile lor din care să se ajutore în caz de lipsă, fără a cerși ajutor de la acei și din acele locuri, față de cari apoi pentru totdeauna are să rămână obligată și cu un sentiment de umilire în suflet.

Demnitatea, ce ni o hărăzesc instituțiuni ca Fondul Gh. Lazăr și Casa Învățătorilor trebuie și se impune, ca cu demnitate să fie la rândul ei susținută și spriginită de unul fiecare diure

învățători. Numai așa dăm dovada respectului de sine. Atât vom fi apreciați, cât ne vom sili noi să ne apreciem, să ne consolidăm și ajutorăm reciproc.

Mai sus am amintit, că ceea ce poate cu adevărat să presteze o organizație pentru membrii ei, e a se judeca numai după trecerea unui șir de ani. Ce a făcut însă Fondul Gh. Lazăr și serviciile aduse de Casa Învățătorilor învățătorimii sunt lucruri, ce pot fi judecate în orice moment și se va vedea, că cele săvârșite sunt peste cea ce s'ar fi putut aștepta, mai ales, când ne gândim că au fost mulți între colegi, cari n'au dat dovada solitudinii ce li s'a cerut dela început. Și dacă cu concursul și însuflețirea unei părți dintre învățătorii, care din primul moment a răspuns la apelul de înființare a unei instituțiuni filantropice, s'a ajuns la rezultatele văzute, ne putem închipui ce rezultate s'ar fi ajuns atunci, când n'ar fi stat nici unul dintre noi la o parte. Astăzi Fondul Gh. Lazăr dă 46 de semiburse și 3 burse fiilor de învățători aflați în Casa Învățătorilor. Pe lângă aceasta solvenții fii de învățători plătesc o taxă lunară numai de 1000 Lei față cu alți solvenți, cari plătesc 1200 Lei. Favorul e evident pentru toată lumea și este și mai mult spunător pentru cei ce știu, că fără Fondul Gh. Lazăr și fără Casa Învățătorilor între împrejurările grele de acum numai rar coleg și-ar putea întreține băiatul la Universitatea din Cluj, când în oraș (dacă cu mare greu se poate căpăta) provederea unui student costă câteva mii Lei lunar.

Dacă toți învățătorii ar fi înțeles de la început, că prin societatea Fondul Gh. Lazăr ni se dă prilejul cel mai fericit, de a fi toți pentru unul și unul pentru toți, astăzi cu siguranță în Casa Învățătorilor n'ar fi băiat de învățător, care să nu pozează cel puțin o semibursă. Să avem însă nădejde, că în viitorul apropiat așa va și fi. Sunt semne, că porunca vremii încep a o înțelege în cercuri tot mai largi învățătorii noștri. Avem bucuria de a constata, că tot mai mulți își dau seama, că dacă în prezent nu, dar după trecerea de ani de zile, va fi rar membru în tagma noastră, care să nu fi recurs, sau să nu ceară a se împărtași de favorurile pe cari „Fondul” e chemat să le dea. Și în felul acesta cu timpul, unul fiecare din colegii noștri va putea să se covingă, că neînsemnata cotizație plătită anual (1% din leafa de bază) îi se răsplătește însutit.

Deci cu perseveranță și conștii, că am apucat pe un drum bun și văzând, că rezultatele binefăcătoare a luptei și trudei depuse la început se cristalizează tot mai bine, învățătorul să-și formeze un titlu de mândrie și înălțare din a sprigini organizațiile și instituțiunile sale profesionale. Și în primul rând să nu-și uite nici un învățător, că avem un „Fond Gh. Lazăr” și o „Casă a Învățătorilor”, față de care trebuie să ne facem datoria, ca la rândul lor și ele să și o poată face față de noi.

G. Almașianu.

Farmacia școlară.

Medicamentele din farmacia școlii pot fi mănuite foarte ușor chiar de învățător. Ele trebuiesc păstrate bineferite de soare și umezeală, într'un dulap închis. Cheia o va păstra învățătorul.

Pe sticle, borcane, pungi să se scrie conținutul.

Pe ușa dulapului să se scrie modul de întrebuințare și cantitatea ce trebuie administrată bolnavului.

Eu sunt de părere ca lunar părinții copiilor să contribuie cu o sumă oarecare pentru această farmacie. Medicamentele sunt azi foarte scumpe, nu le risipiți deci! (Doza e socotită pentru copii de la 5 ani în sus.).

I. Medicamentele cari se întrebuințează extern.

Nr. cor.	Medicamentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuințează	Când?	Observațiuni
1	Acidul boric E un praf alb cu cristale mărișoare, late	Se păstrează în pachete de câte 30 gr. într'o pungă	Se topește un pachet într'un litru de apă fiartă și astfel se face o soluție de acid boric. Se poate și ca praf și ca alifie boricată	Se spală rănille, bubele, ochii roșii și murdari, se toarnă în urechi. Cu cât soluția e mai caldă cu atât e mai cu efect. Prafe rănică să se vindece mai ușor. Alifia pe bube dulci, răni ușoare, sgarrieturi, plesnituri.	E antiseptic, dar nu destul de puternic (adică distruge microbii, cauza bolilor)
2	Alcool rectificat (Spirt rectificat. In loc de spirt: țuică tare)	În sticle bine astupate, ferite de foc	Așa cum este sau tăiat cu apă	Se spală rănille, bubele. Se freacă trupul în cazuri de răceală, se pun comprese pe lovituri și umflături și gălci. Tăiat cu apă se fac prișnite (intășurături) în cazuri de jughiuiri la piept sau răceli la plămâni, tuse.	Antiseptic puternic

Nr. cor.	Medica- mentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuin- tează	C â n d ?	Observațiuni
3	Alumen crud sau piatră acără (în praf.)	În pachete à 1 gr. (În pungi)	Un pachet topit la un sfert de litru de apă fiartă	Gargară în cazuri: de răni în gură, gingii bolna- ve sau dureri de gât, gălci etc.	Antiseptic și adstringent
4	Alifie cu camfor	În borcan bine astupat (nu cutie de lemn sau carton)	Așa cum e	Se freacă tru- pul în caz de dureri, de junghiuri sau răceală.	
5	Alifie dulce (cu oxid de zinc)	la fel	la fel	Se ung bubele dulci, rănille ușoare.	
6	Alifie galbenă (cu precipitat galben de Mercur)	la fel! însămnați-vă pe borcan că-i otrăvi- toare (puneți o cruce)	la fel	Pentru bube, răni, în nas, boli de ochi, ulcioare. Se unge cu o bucată de vată pusă pe un capăt de chibrit și se pune sub pleoapa bolnavă, în cazuri de boli de ochi. Nu legați ochiul și nu puneți multă doftorie; foarte puțină și zilnic până la vindecare.	Băgați de seamă că doftoria e otrăvitoare.
7	Alifie de răie (Unsoare gal- benă cu pu- cioasă)	În borcan	la fel	Răe	Vezi „Învăță- torul“ Nr. din anul trecut.

Nr. cor.	Medica- mentul	Cum se păstrează	Cum se intrebun- tează	C â n d ?	Observațiuni
8	Apă oxigenată (Nu are culoare nici miros)	In sticlă per- fect astupată	Așa cum e sau în solu- ție: o lingură la un pahar de apă	Se spală rănille. — Cu un pământul de vată pe un băț ștergem gâtul bolnavului. O lingură de apă oxigenată la un pahar de apă, e bună pentru gargară. — Oprește scurgerile de sânge dacă torni pe rana sângerândă sau pui în nas o bucată de vată muiață în ea.	Puneți o cruce pe sticlă. In cazuri de epidemii în sat de anghină difterică, scarlatină sau gripă, înainte de a intra copiii în clasă, puneți să facă fiecare gargară în fața Dv.
9	Benzina	In sticlă bine astupată sau bidon de tinichea	Așa cum este	Se spală răni- le și bubele	Băgați de semă. Nu umblați cu chibritul, lu- mânarea sau lampa aprinsă. Benzina se aprinde repede.
10	Iod. Tinctură	In sticle co- lorate cu astupus de sticlă	Așa cum este sau 10-20 picături într-un litru de apă ca spălătură	Se ung rănille proaspete, tăe- turile, buboaiiele cari sunt pe cale să spargă, părțile dureroase, părțile cu junghiuri	Feriți tinctura de iod de soare că se strică. Cu cât e mai veche, cu atât e mai proastă.

Nr. cor.	Medicamentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuințează	Când?	Observațiuni
11	Ulei de picat în nas	In sticle cu gât subțire	Așa cum este	5 picături în fiecare nară în cazuri de guturai sau epidemii de gripă, scarlatină, pojar, înainte de a intra copiii în clasă.	Cereți farmacistului să vă facă acest ulei: Rp. Mentol 0.50 ctgr. Gomenol 1 gr. Ol. oliv steril. 25 gr.
12	Ulei de picat în urechi	la fel	la fel	In scurgeri și dureri mari de urechi (5 picături)	Cereți farmacistului să va facă acest ulei: Rp. Acid fenic) câte 0.50 ctgr Cocaină) Glycerină 10 gr

II. Material sanitar.

1. *Vată albă hidrofilă sterilizată*, într'un pachet. Nu umblați cu mâinile murdare la ea și n'o țineți descoperită.
2. *Vată ordinară, lucioasă, galbenă*, într'un pachet.
3. *Bucățele mici de tifon sterilizat* într'un pachet.
4. Fășii de diferite mărimi (pentru mâini, picioare, trunchiu).

Observațiuni. Tifonul sterilizat, după ce s'a spălat rana sau s'a tincturat cu tinctură de iod, se pune direct pe rană. Nu vata, care se pune numai peste tifon. Apoi se leagă cu fașă (bandă). Partea tifonului care se aplică pe rană, nu va fi atinsă cu mâinile.

5. Atele (scândurele) de diferite mărimi cari pot fi făcute din șindrilă. (In o altă scrisoare vă voi uexplică cum se întrebuințează).
6. O forfecuță.
7. O linguriță și o lingură.

8. Un pahar.
9. Un termometru maximal.
10. Un picător de picat picături.

III. Medicamente interne.

Nr. cor.	Medica- mentul	Cum se păstrează	Cum se intrebuin- țează	C â n d ?	Observațiuni
1	<p>Antipirină</p> <p>Praf alb, amă- riu. In comerț se găesc și pastile</p>	<p>Se păstrează în pachetele de câte jumă- tate gram</p>	<p>Se topește într-o ceșcuță de apă; doza necesară (vezi observații). Se face o soluție din 2 pachetele în o lingură cu apă.</p>	<p>Pentru orice durere (de cap, de dinți, de ureche etc.) Tuse mângărească. Curgeri de sânge din nas.</p>	<p>Copiiilor de la 5—10 ani 2—3 pachete în 24 ceasuri, la 3 ore un pachet. La tuse mângă- rească chiar 4 pachete în 24 ceasuri. Pentru curgere de sânge din nas se trage din soluție pe nas sau se pune un tampon de vată mu- iată în soluție în nara de unde curge sânge.</p>
2	<p>Aspirină</p> <p>praf alb mă- tăsos acrișor. In comerț se găesc și pastile</p>	<p>La fel</p>	<p>Se topește în ceai căldicel, apă, lapte. Doza necesară</p>	<p>Gripă, răceli, reumatism, fierbințeli, dureri</p>	<p>De la 5 ani un pachetel în 3 dați</p>
3	<p>Chinină</p> <p>Praf alb, foarte amar. In comerț se găesc și pastile</p>	<p>la fel</p>	<p>la fel</p>	<p>Răceli, fri- guri de baltă (Malaria)</p>	<p>De la 5 ani un pachet sau pastilă. De la 5 ani chiar 2 pastile sau pachetele pe zi. Acolo unde sunt bălți și băntue fri- gurile (malaria) acolo vara fiecare lo- cutor să ia zilnic, în timpul verii câte o chinină</p>

Nr. cor.	Medicamentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuințează	Când?	Observațiuni
4	Codițe de cireșe Le strângeți vara și le uscați la soare	In pungi	Se fac ceaiuri 10—20 codițe la un ceai	Boli de rinichi, mai ales după scarlatină. Urinare puțină sau oprită.	2 ceaiuri pe zi
5	Izmă (foi) Le strângeți vara și le uscați la soare	la fel	La fel. Câteva frunze	Diaree (pântecăraie, eșirea deasă afară) Colici (crampe, dureri de pânțece)	2—3 ceaiuri fierbinți pe zi
6	Mușețel sau Romaniță (flori) Strânse vara și uscate	la fel	la fel	Dureri de pânțece. Spălare în urechi, spălarea ochilor, gargară	Ceaiurile să fie calde
7	Negrul animal (Praf negru)	Intr'un borcan	o lingură intr'un pahar cu apă	In orice otrăviri dar mai ales cu ciuperci	Se dă 2-3-5 pahare să bea, până când vine medicul sau e dus la medic. Măsura asta trebuie luată grabnic.
8	Prafuri contra diareei făcute gata la farmacie sau cu: Bismut subnitric . . . . . 25 ctgr. Benzonalfol . . . . . 10 ctgr. Tannalbină . . . . . 10 ctgr. Pulv. opiu brut . . . . . 2 mmgr.	In pungi	Un praf in apă sau lapte la fiecare 2 clasuri	Urdinare (diaree) chiar cu sânge	Dați întâi o curățenie (rețină 30 gr., 2—4 lingurițe), apoi doftoria aceasta. Toate ziua nu va mânca decât ceaiuri și fierbură de orez. Cataplasme calde pe pânțece.

Nr. cor.	Medicamentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuințează	Când?	Observațiuni
9	Prafuri contra limbricilor. Gata la farm. sau cu: Santonină . . . . . 5 cigr. Calomel . . . . . 10 cigr. Lactoză . . . . . 0-50 cigr.	la fel	la fel 1' praf în lapte dimineața pe nemâncate	În ziua aceea copilul nu bea decât ceaiuri stabe	
10	Prafuri contra tusei gata la farmacie sau cu: Sulfi p. p. . . . . 0-10 cigr. Kermes . . . . . 0-01 cigr. Belladon pulv. . . . . 2 miligrame Terpin . . . . . 0-05 cigr. Balsam Tolu . . . . . 0-10 cigr.	la fel	La fel. 4—6 pachetele pe zi cu ceai de tei	Pentru tuse, pentru cea veche mai cu folos	
11	Sare amară (Sulfat de Magneziu) praf mare ca sarea și amar	pachete de 15 grame în pungă	În constipație (incuere)	1—2 pachete într'un pahar cu apă	Să bea pe nerăsuflute
12	Siropiodontan (o doftorie lichidă, neagră, dulce)	În sticle	Se dă vara 2 lingurițe pe zi înainte de masă (în total o jumătate de zile = 300 gr.)	Scrofuri, slăbăciune mare, nedesvoltare fizică, debilitate, ginduri	Învățătorul ar putea da copiilor slabi înainte de a pleca o linguriță din doftoria aceasta.

Nr. cor.	Medicamentul	Cum se păstrează	Cum se întrebuințează	Când?	Observațiuni
13	Tei Flori culese vara și uscate	În pungi	Ceaiuri	Tuse	
14	Untură de pește	În sticle	2 linguri pe zi iarna, înainte de masă	la fel ca la No. 12	la fel ca la No. 12

Notă. Cadrul restrâns al revistei ne împiedică a da acum și alte explicațiuni. Recomandăm Biblioteca „Cunoștinți folositoare” de sub direcția D-lui Prof. Simionescu și editată de Cartea Românească. Acolo veți găsi multe cărțuții de igienă și medicină populară.

Dr. Od. Apostol.

Școala ardeleană în Muntenia și în Moldova.

(Urmare).

Înainte de a vorbi despre starea culturală a Moldovei în această epocă, e nevoie să aruncăm o scurtă privire asupra Ardealului.

Pe la 1830 tinerii profesori din Ardeal nu-și mai găseau ușor catedre în Principate, așa că cei mai mulți rămăneau pe la locurile lor. De altfel eră și timpul să rămână acolo, pentru că în viața culturală a Ardealului se simțea o mare lipsă de apostoli creatori și animatori. Din fericire se ridicară tot acum trei tineri, cari au redat vigoare școlii ardeleni. Aceștia au fost: Timotei Cipariu, Gheorghe Barițiu și Simion Bărnuțiu.

Cipariu a fost în legături de prietenie cu Eliad. El și-a petrecut viața în cercetări filologice — e „părintele filologiei române” și a manifestat o exagerată tendință de latinizare. Această tendință de latinizare, cunoscută sub numele de „curentul latinist” are „acelaș caracter ca și școala ardeleană din care s'a născut” dar scriitorii curentului latinist, căutând să pună în

practică unele principii — „mai cu seamă cele privitoare la limbă“ au ajuns la mari exagerări etimologice. Toți scriitorii acestui curent „credeau că filologul poate modifica o limbă după niște legi stabilite de el în liniștea cabinetului“¹. Cităm dintr'o scriere a lui Cipariu următorul fragment care ne arată ce vroiau latiniștii: „Natura limbei românești e romana-latina și soră dulce cu alte limbe europene romane-latine.

De aceea și costumulu ei nu poate să fie de cătu romanu-latinu și croitu după costumulu limbelor romane. Ortografistii sunt croitorii acelu costum și noi încă ne numerăm între acestia. Noi nu ne-am multumitu cu costumulu ce le croira alții până acum și acum'a. De aceea credindu că suntemu în stare de a crea unu costum nou mai convenientiosu, ne-am apucat“². Numai că în dorința lor nemărginită de a da limbei un costum „convenientiosu“, adică potrivit firei și origini noastre, contemporanii s'au pomenit cu un costum — drept că făcut din glorioase rămășițe de zestre strămoșească, desgroptată de „ortografistii“ Ardealului, — impracticabil însă, care le-ar fi îngreuiat peste măsură puțința de exprimare și ar fi dat în acelaș timp o înfățișare cu totul ciudată scrisului și graiului românesc. Ca să ne facem o idee cu câtă îndârjire își apărau latiniiștii crezul, e destul să amintim că tot Cipariu spunea că mai bine și-ar tăia mânele de cât să scrie fonetic: „...de cătu una atare ortografie mai... bene-mi taliu degetele, de cătu se scriu macaru una linie cu atare monstru de ortografie“³.

Simion Bărnuțiu, sufletul mișcării de la 1848. a fost un orator neîntrecut și un patriot desăvârșit. Pentru triumful ideii naționale, din care-și făcuse un cult, a lucrat cu un entuziasm veșnic tânăr, atât în Ardealul său drag cât și în Moldova ospitalieră, în a cărei universitate Bărnuț aduse cu sine o minte luminată și un suflet mare. În cursul acestei lucrări vom avea ocazie să mai vorbim, despre el. Pentru legăturile cu Principatele ne interesează acum — deși n'a lucrat acolo — G. Barițiu.

Pe Barițiu îl aflăm la 1837 ca profesor în Brașov. Aici luptă pentru crearea unei reviste pedagogice și a unei școale comerciale. La 1838 fondă „Gazeta de Transilvania“ și „Foiș pentru minte, inimă și literatură“. Prin aceste foi Barițiu a făcut neamului cel mai mare bine, căci le-a pus în serviciul întregului românism, fără deosebire de confesiune și provincie, publicând într'o largă măsură cronici școlare și producții literare din toate provinciile românești, cu o oarecare predilecție pentru Moldoveni. În felul acesta Barițiu făcea adevărata unitate culturală, lucru ce nu fuseseră în stare să facă unii dintre profesorii

¹ M. Dragomirescu: Ist. lit. române.

² Ibid pag. 56—57.

³ Ibid,

ardeleni trecuți dincolo. Barițiu recomandă fraților să nu se dușmănească între ei „*pentru popii din Tarigrad și din Roma*, ci să trăiască unii cu alții frățește căutând numai atâta: „că sunt Români“¹. Barițiu pregătește revoluția de la 1848 luând din timp poziție în presă față de anumite atacuri maghiare, care tindeau la desnaționalizarea noastră. (Pericolul maghiarizării se întrevădea pentru școlăile din Blaj și biserica unită mai ales, pe care pe la 1841 Ungurii se gândiau s'o forțeze să introducă limba ungurească sau latina).

Prin foile sale Barițiu „își arată dorința de a se înlesni participarea Românilor de aiurea la munca spre înaintare ce se făcea în Țările românești slobode și are meritul de a fi singurul ardelean care în aceste timpuri manifestă o dorință ca aceasta“² Părerile sa eră că viitorul nației va fi asigurat numai prin strânse legături culturale și religioase între Transilvăneni și cei din Principate. În foile lui Barițiu au scris printre alții: Aristia, Aaron Florian, I. Maiorescu, N. Bălcescu, I. Eliad, Crețescu, Alexandrescu, Bolintineanu, C. A. Roseti, Boliac, Negruzzi, Donici, Istrate, Russo și Neofit Scriban, adică aproape toată elita intelectuală a Principatelor se bucură de o primire frățească în coloanele foilor de la Brașov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să revenim la Moldova. — Aici, sub imboldul lui Mihail Sturza cultura eră în progres, dar se simția lipsa unui om care să dea directive școlăii. Mihail Kogălniceanu împlini acest mare gol și printre alte măsuri bune luate de el a fost și înlesnirea așezării profesorilor ardeleni în Moldova.

La 1851 aflăm ca inspector general al școlăilor din Moldova pe ardeleanul Treboniu Laurian, fost înainte de 1848 profesor de filosofie la Sf.-Sava. Laurian eră cu tot sufletul adeptul curentului latinist reprezentat în Ardeal prin Cipariu. Eră dar natural ca Laurian să profite de înalta lui situație din Moldova și să se facă acolo apostolul idealului latinistilor. Deși Moldovenii „erau împotriva oricărei latinizări în limbă și concepțiile despre neam și menirea lui“... totuși „Laurian puse limba latină la baza noului program gimnazial... cu aceleași drepturi ca și limba țării.“¹ Prin studiul limbii latine Ardelenii sperau să facă din Moldoveni și Munteni vrednici urmași ai Romanilor“. (Iorga). Laurian ridică gimnaziul la 7 clase și publică câteva cărți de școală precum: geografie, istorie, cosmografie. Opera sa principală fu „Istoria Românilor de la Romul“, publicată în 1853, în 3 volume mari, operă vastă, însă fără calități deosebite de fond și formă, totuși foarte căutată pe timpul său.

Laurian a colaborat la „Archiva Românească“ și la „Ma-

¹ Iorga I. L. R. Soc. XIX. Vol. I. pag. 310.

² Ibid pag. 234.

gazinul istoric pentru Dacia", cu articole despre Ardeleni. A scris o istorie românească în trei limbi și a publicat „Cronica” lui Șincai.

Laurian lucră astfel încât curentul latinist pătrunse biruitor în Principate și cu deosebire în Moldova se întări prin noii profesori aduși de el și anume: Papiu Ilarian, Simion Bărnuțiu, P. Suciș, Patriciu, Marțian etc, mai toți profesori de drept și oameni de legi.

Dar Moldovenii nu erau oameni cari să se lase cu una cu două conduși de noii veniți. Ei nu s'au împăcat deloc cu măsura luată de Laurian de a așeză la baza învățământului secundar limba latină, precum nu se împăcau nici cu stilul și ortografia latinștilor. În scrierile lor Moldovenii s'au arătat a fi mai puțin versați în ce privește filologia însă cu mai mult bun simț decât scriitorii latinști și mai puțin grăbiți să purifice vocabularul lor, aplicând teoriile latinștilor pentrucă-și iubeau mult limba lor „limbă de biserică, limbă de curte, limbă de poezie, limbă dulce și melodioasă, limbă plină de poezie, limbă plină de viață”. Ei una știau și spuneau: „Limba trebuie s'o păstrăm curată ca cel mai scump tezaur și uric al naționalității noastre.” (Istrate—Iorga).

„Pentrucă Ardelenii nu s'au mulțumit să rămână numai profesori, ci au căutat să dea contribuția lor și pe teren științific și literar, tendința lor de latinizare și romanizare i-a pus în conflict cu tinerii români veniți din apus și înzestrați cu spirit critic”. În genere Ardelenii erau nemulțumiți în Principate și nu prea aveau înțelegerea lucrurilor de pe acolo, n'aveau nici iubire nici încredere în societatea românească grecizată și franțuzită. Ei erau prea mult oameni de școală în cel mai strict și rece înțeles al cuvântului și pentru aceasta „exceptând pe blândul Lazăr”, nici pe unul nu-l vedem prea mult legat sufletește de cei din Principate. Aceste nefirești raporturi dintre frați le atribue dl Iorga caracterului și mai ales culturii filozofice a Ardelenilor și lipsei lor de cultură istorică-socială, fără de care istoria nu poate fi înțeleasă. La acestea se mai adaugă din partea localnicilor neîncredere și o oarecare atitudine dușmănoasă față de acești ungureni, cari ocupau cele mai înalte posturi în învățământul, justiția și administrație Principatelor. Dar vina cea mai mare a Ardelenilor trecuți în Principate este că dintr'un devotament exagerat față de tradiția latinistă „jertfiau zeilor părintești toate amintirile și nevoile noastre, tot ce isprăvisem și tot ce puteam nădăjdui... părăsind tradiția proprie națională” (Iorga). Pentru aceasta cei din Principate, — Moldovenii în special, — reacționară și iată cum:

La 1854 Alexandri fundă „România Literară”, revistă la care au colaborat scriitorii din toate provinciile românești, — mai puțin Ardelenii, — pentrucă chiar de la apariție această revistă a pornit lupta în contra lor pe chestia limbei. Lupta

viza pe Laurian și ceilalți profesori ardeleni din Principate. Primul atac fu dat de Alecu Russo, care cunoștea Transilvania din 1848. El își arăta în coloanele „României Literare“ toată admirația pentru limba poporului din Transilvania, mițându-se însă cum se lasă poporul înșelat de autorii „comediei lingvistice“. Alte atacuri fură date de Negruzzi, Kogălniceanu; etc. Răspunsul veni din partea lui Barițiu, în coloanele foilor sale de la Brașov și el căută să convingă ambele părți că „e o nebunie ca oameni învățați să se certe din pricina disputelor și a criticelor filologice“.

D. Goga.

Din metodică Aritmetice.

VIII.

Înmulțirea.

În cercuri învățătorești din Germania s'a pus uneori întrebarea, dacă nu ar fi bine să se reducă învățământul Aritmeticii în primul an de școală numai la *adunarea și scăderea* numerelor până la 20, lăsându-se *înmulțirea, măsurarea și împărțirea* pentru anul al doilea. Ceice pledau pentru aceasta reducere își ziceau adecă: introducerea unui nou fel de operațiuni aritmetice nu e potrivită, dacă în spiritul copilului se produce prin ea incurcătura în loc de progres. Ideia acestei reduceri nu a biruit, ea a convins însă masele învățătorești obișnuite să *gândească*, că până când elevul începător nu e în clar cu noțiunile de înmulțire și de micșorare sau chiar cu noțiunile numerelor, să nu se facă operațiunea înmulțirii cu noțiunile și numirile ei nouă. Știm fiecare, că la noi sunt obișnuite mai ales două sisteme: după unul, se fac mai întâiu deprinderile de numărare până la 5 sau 10, apoi se fac *toate* operațiunile în ciclul acestor numere; după altul, se fac deprinderi de numărare, apoi se ia, pe rând, fiecare număr și se fac cu el toate operațiunile. Numai ceice au încercat *amândouă* sistemele își pot da seamă, care e mai practic, adecă mai lesnicios pentru a ne duce la ținta dorită. Învățători *practici* sunt însă de părerea, că numai după ce elevul e în clar cu seria numerelor dela 1 la 20 și numai după ce poate să *adune* și să *scadă* cu deplină *siguranță* în ciclul acestor numere, putem trece la alt fel de operațiune, cum e înmulțirea. Aceasta va face acum elevului bucurie, căci aruncă o nouă lumină în cunoștințele lui aritmetice.

Înmulțirea are o importanță deosebită pentru a face pe elev *indemânatic* la socotit. Indemânatic e însă, când el ajunge să rezolve problemele în ciclul numerelor până la 20 (mai târziu până la 100) *din memorie*. Căci dacă socotind d. e. $5+3$, el numără încă tot pe degete sau cu bețișoare, ca să afle că face

8, nu putem vorbi de-o îndemânare în socoteală. După ce am luat însă și înmulțirea, memoria pentru operațiuni aritmetice i-se întărește și el va ajunge curând să știe de rost și operațiunile de adunare și scădere.

Să ne ocupăm acum puțin și de *firea* înmulțirii. În problema „cât e de 2×3 ” vrem să știm, câte unități căpătăm, dacă se iau odată 3 și încă odată 3 la un loc. Ea corespunde deci cu problema $3 + 3$. Înmulțirea e deci o adunare de sumanți egali. De aceea *adunarea de numere egale e cea mai bună pregătire pentru înmulțire*.

Problema, pe care am dat-o ca exemplu, începe cu: „cât e de două ori...?” Cuvântul *ori* e cunoscut începătorilor, căci l-au întrebuințat de multe ori la numărât. Ei știu ce au să facă, dacă li se ordonă: să se scoale de trei ori, să lovească de două ori în masă, să sară odată în sus etc. Cuvântul *ori* l-au întrebuințat până acum ca să numere acțiuni și întâmplări de acelaș fel. Înmulțirea aceasta a fost deci mai mult o *numărare*, căci e vorba de înmulțirea numai de *unități*. Zicând: „M'am dus de trei ori la fereastră”, copilul numără de trei ori *un* drum. Zicând: „Am ridicat de patru ori brațul”, numără de patru ori *o* ridicare a brațului. Numărul, pe care îl înmulțește copilul, e totdeauna *unu*, de aceea, la aceste exerciții, nu-și dă seamă că e vorba de o operațiune aritmetică deosebită, de înmulțire, căci rezultatul e totdeauna egal cu înmulțitorul. 7×1 este iarăși 7, precum 6×1 e șase. Rezultatele problemelor de felul acesta le rostește fără să se mai gândească, numai din consonanță.

E deci curată pisăleală de vorbe, dacă am începe Odată-unul cu 1 sau cu probleme $1 \times 2 = 2$ etc. În ciclul numerelor dela 1 la 20 se recomandă următoarele serii: 2×2 , 2×3 , 2×4 până la $2 \times 10 = 20$. Dacă au înțeles bine seria aceasta, completăm seria înmulțirii cu 2 arătând elevilor, că $1 \times 2 = 2$ și continuăm 2×2 , 3×2 până la 10×2 . Treceți apoi la serie lui trei (1×3 , 2×3 până la 6×3), la patru (1×4 , 2×4 până la 5×4), la cinci (1×5 , 2×5 până la 4×5), la șase 1×6 până la 3×6), la 7 (1×7 până la 3×7).

Acum putem lua tabla înmulțirii: 1×1 , 2×1 , 3×1 etc.

Am văzut mai înainte, că vorba „*ori*” e cunoscută copiilor decând cu numărarea. Dar ei sunt obișnuiți să iee *una* dată ($1 \times$). Punctul greu la introducerea lor în înmulțire e deprinderea copiilor să vadă *orice* număr ca ceva *întreg* ca și pe unu și apoi să-și înfățișeze *fiecare* număr, ca și pe unu, ca ceva întreg încă odată și încă odată și încă odată, adică să *înmulțească fiecare număr*. Pentru a ușura procesul acesta psihic, trebuie să deprindem bine, înainte de-a trece la înmulțire, înțelegerea numerelor ca unități, ca întregi. Dacă vrem, ca înmulțirea lui 2 să poată fi înțeleasă și făcută bine, trebuie să prezentăm spiritului elevului numărul „doi” cât mai des ca o unitate, ca un întreg.

Cea *dintâiu* deprindere pregătitoare pentru înmulțire e deci obișnuirea elevilor să vadă în numărul care are să fie înmulțit, o unitate. Cum? Învățătorul să desemneze cu cretă colorată diferite obiecte în *grupuri* de *două*, de *trei* etc. Apoi le zice: „Arătați pe *doi* de cireșe, pe *doi* de prune, pe *doi* de verigi etc.” Tot așa procedează cu *trei*. Apoi îi pune să facă ei astfel de grupuri: „Desemnați un *doi* de cruci, un *doi* de scaune etc.” Puneți un *doi* de bețișoare, un *doi* de bănuți etc.”

Fiind înmulțirea o adunare de sumanzi egali, a *două* deprindere pregătitoare va fi adunarea $2+2$, $3+3$, $4+4$ etc. Adunarea acestor sumanzi egali o facem mai întâiu cu bani de carton de două colori, așa că elevii să pună acelaș număr de bani negri și albi unii lângă alții, d. e.

● ○	● ○ ○	● ● ○ ○
● ○	● ● ○	● ● ○ ○
$2+2$	$3+3$	$4+4$

Felul acesta de deprinderi pregătitoare îl întărim prin cât mai multe desemnuri pe tablă, cari să ofere copiilor adunări de obiecte de acelaș număr, grijind, ca sumanzii să apară deosebiți și prin loc și prin culoare.

Mult ajută la înțelegerea înmulțirii (și totodată și a măsurării) tabele ce cea următoare, dacă învățătorul le face deodată cu elevii pe tablă și pe plăci:

2	=	1×2
$2+2$	=	2×2
$2+2+2$	=	3×2
$2+2+2+2$	=	4×2
$2+2+2+2+2$	=	5×2
$2+2+2+2+2+2$	=	6×2
$2+2+2+2+2+2+2$	=	7×2
$2+2+2+2+2+2+2+2$	=	8×2
$2+2+2+2+2+2+2+2+2$	=	9×2
$2+2+2+2+2+2+2+2+2+2$	=	10×2

Tot așa cu 3, 4 etc.

Încă o observare: am amintit deja, că *indemânarea la socotit* se întemeiază pe *memoria* elevilor. În urma deselor deprinderi cu ajutorul materialului de înțuiție ne vom strădui să ajungem ca elevii să stăpânească și de rost tabla înmulțirii în ciclul numerelor până la 20. Mai greu se poate aștepta lucrul acesta, când Programă analitică cere în clasa I tratărea numerelor până la 100, ceace e de fapt *prea mult*, căci lipsește timpul fizic pentru a putea face, în număr îndestulitor, deprinderile reclamate de metodică Aritmeticei.

Scrisoare deschisă

Către :

Domnul Traian Șuteu

Președintele Asociației inv. din Ardeal, Banat, etc.

Domnule Președinte !

Cu nespusă durere și amărăciune sufletească am luat la cunoștință lămurirea publicată de D-voastră sub titlul „Un praznic jalnic“.

Înțeleg foarte bine, că sufletul D-voastră a trecut prin foarte grele frământări, până când ați ajuns a pune în revista noastră acele detestabile cuvinte. Nu-mi pot da seama însă de un lucru, cum de nu Vă înțelege toată suflarea dascălească, și nu-mi pot da seama cum de nu va înțeles și până acum.

Înțeleg, că în urma situației noastre materiale suntem cu toții într'o situație nici de cum de invidiat. Înțeleg că nouile și nesfârșitele dispoziții legale și regulamentare privitoare la activitatea noastră inter și extra școlară ne preocupă intensiv.

Nu înțeleg și nici nu e permis a admite nici unui dascăl nici să cugete la dismenbrarea Asociațiunei noastre, căci aceasta ne-ar pune, după cum și D-voastră o ziceți pe un nivel inferior muncitorimei noastre din fabrici.

A ne dismembră din Asociația noastră ar însemna să lovească toți în noi dela cel mai înalt funcționar până la cel din urmă, fără ca să fim în stare a ne apăra.

A ne dismembră din Asociație ar însemna să nu ne mai putem plângă nimănui de revindecările noastre multiple.

A ne dismembră din Asociație înseamnă a nu ne mai cunoaște unii pe alții și prin acea aptitudinile eminente la unii și lașitatea la alții.

În fine a ne dismembră din Asociație înseamnă să ne părăsim instituțiile noastre prețioase cu mari gerfe câștigate precum : „Casa Învățătorilor“, „Fondul Gh. Lazăr“, „Căminul fetelor de învățător“, „Banca învățătorilor“, Librăria Inv. s. a. ca să vină un partid politic, ori a mână misterioasă și ucigașă să ni le răpească.

Au nu suntem noi învățătorimea din toate colțurile mândrului Ardeal, al Bănățului, Crișanei și Maramureș, mândri de aceste realități pe veci ale noastre și ale urmașilor noștri.

Au nu suntem noi mândri, că avem un Cămin. care e al nostru și numai noauă ne dă — când ne abatem prin capitala Ardealului. — popas, și fiilor noștri dela studii adăpost bun și efin.

Au nu putem fi mândri frați colegi, că in aceste instituții putem primi și pe frații noștri din Regat, cari nu au fost favorizați de a avea astfel de instituții prețioase.

S'ar putea un astfel de lucru D-le Președinte, ca noi cari și în eră maghiară eram organizați în reuniuni tractuale, unde sub ochii comisarului regesc ne eluțtam drepturile, să ajungem astăzi a fi mai nepăsători și neajutorați. Nu! Și de o mie de ori nu! Nu voim a dovedi lumii astăzi ca stăpâni, că suntem o tagmă de profesioniști desorganizați. Noi, cari vecinic propăgam și lucrăm în interesul organizațiilor la sate.

Nu! Ne vom strânge rândurile. Iar pe cei ce s'au dovedit până acum incapabili de a conduce asociațiile județene îi vom da în lături.

D-le Președinte! Noauă nici de cum nu ni-e intențiuinea a Vă atribui D-voastră cât mai mică vină, cunoscându-vă aptitudinea D-voastră frumoasă pentru interesele dăscălimei.

Știm prea bine că cei dela Asociațiile județene, cu mici excepții, nu și-au împlinit datorința.

La congresul din 1922 din Cluj am ales Președinți de secții județene pentru întreaga Asociație ardeleană. Dar oare câți din acești președinți și-au făcut datoria locului ce-l ocupă?

Nu ni s'a cerut nici o taxă de membru în tot decursul timpului.

Doar tânguirea D-voastră din revista Invățătorul nu înseamnă altceva.

D-le Președinte!

Mai jos semnatul îmi iau voe a Vă rugă pe aceasta cale, și nu cred că va fi vre-un membru al, Asociației care să nu fie în asentimentul meu: ca să binevoiti a convocă de urgență toate secțiile județene pentru a se pune pe lucru prin remanierea indivizilor, cari sunt puși la conducere și nu lucrează, ca astfel cu un ceas mai curând să pornim acțiunea de salvare.

Zlatnă, la 17 Februarie 1925.

Petru Petringenar

inv. dir.

Frângurele.

Cărți, cărți pentru popor. Acolo e un suflet mare, care cere lumină. Acolo stau genii ascunse, gata să sbucniască, asemenea izvorului care așteaptă în stânca uscată lovitura de toiag, alui Moise. Acolo-i puterea și viitorul nostru.

*

Mierea albinelor poartă parfumul florilor din care-i extrasă; dela tufa de sulcină până la fagur, cât drum, câtă muncă și câte operații misterioase.

Echouri.**Un glas de întărire.**

O tristă și profundă jale îmi străbătu adâncul sufletului, când cetii șirele președintelui Asociațiunii noastre, din articolul: „Un praznic jalnic“, din care dureros reiese apropierea de pragul destrămării, a celei mai puternice piatră de temelie a Asociațiunii noastre, la care priveam, ca la o aureolă sfântă și strălucitoare, în credința, că aceasta cu siguranță va putea purta stindardul năzuințelor noastre ideale în orice timpuri și împrejurări.

Din conștiința convingătoare și reînvierea sufletească plină de iubire i-am dat ființă Asociației atunci, când unul fiecare s'a învins pe sine și s'a ridicat peste orice patimă. Fericit moment a fost acela, ni-l mărturisește inima. Atunci ne simțiam biruitori și aveam încredere în noi! Și astăzi? . . . Un adevărat fior trebuie să ne cuprindă, când vedem mulțimea tagmei pornită spre izolare, afirmându-se și identificându-se concepției greșite de destrămare.

Și aceasta o fac astăzi acei mulți fără de nume, când tocmai eram aproape de pragul biruinței, care ne-ar încunună marile succes de apostolie adevărată. Poate că acei mulți slabi nu se gândesc nici la viitorul lor de mâine! Ori poate, se încred prea orbește în izbânda visată.

Însă obstacolele ce se ivesc în cărarea noastră zi cu zi, nu se pot învinge, de cât prin o luptă comună și intențivă, susținută legal și liberă de orice influență. Să aduc dovezi nu are înțeles azi. Sunt destule cele aduse până acuma, și cele expuse în: „Un praznic jalnic“.

Strigătul jalnic de alarmă din acest praznic cred că este de ajuns. Mie la tot momentul îmi sună în urechi și totdeauna mă cutremur. Ne spune, că avem scurtă vreme de reculegere, dacă nu ne vrem piera.

Cumințenia bărbaților dela conducerea acestei organizații a făcut tot posibilul pentru noi în aceste zile grele, jertfindu-se cu munca lor numai binelui obștesc al nostru. Ce să le mai cerem să-și jertfească pentru noi?

Ași dori, ca cuvintele din praznic să fie măcar acum ascultate și înțelese de toți, întorcându-ne spre ai noștri și ale noastre, împlinindu-ne datorința ca membri către instituția și organul nostru comun, care ne-a susținut și ne susține stima și respectul în fața lumii. — Căci să știți fraților, stima și respectul sunt cele mai necesare condiții de biruință în lupta pentru afirmarea noastră de apostoli ai neamului.

Întăriți-vă inimile fără întârziere și nu tindeți spre disolvare, ci înșirați-vă în jurul stindardului și cetății comune, să o facem

puternică și insolubilă pentru toate timpurile. Aceasta ne va asigura existența.

Eu din parte-mi, cu toate greutățile ce le am și le voi îndura și în viitor, asigur, că mă voi sili a fi credincios datoriei sfinte, ce-o am față de organizațiile noastre, care sunt și ale inimei mele.

I. Cociorva.

Starea învățământului și a corpului didactic primar.¹

Deși dela data de 20 Noemvrie a. c. nu mai aparțin corpului didactic din Hida, și astfel nici acestei subsecții, căci în urma ordinului Ministerial No. 75641/1924 am fost detașat la școala de aplicație de pe lângă școala normală de învățători a statului din Zălau, totuș ca secretarul acestei subsecții până azi și ca fost membru activ dela înființarea ei, imi țin de datorință și chiar o distincție pentru mine a lucra aceasta disertație.

Starea de azi a învățământului și a corpului didactic o știm cu toții că nu se poate numi înbucurătoare, mai ales ceea a corpului învățătoresc. Eu cred că nici când în timpul din urmă n'a mai fost așa critică starea aceasta, ca în zilele de azi. Nu că doară n'am avea legi școlare bune, edificii în mare parte corespunzătoare, sau învățători conștii de cariera lor. Nu! Eu cred că sistemul de administrație și conducere al acestei tagme și instituțiuni este greșit, anevoios și nepractic, făcând aceasta stare critică. Cei dela conducerea acestei instituțiuni se prea grăbesc cu toate; aduc legi noi, fac clădiri etc., dar numai ce ar trebui mai urgent, acea nu sanează. Chiar dela ceea ce depinde bunul mers al acestei instituțiuni nu o fac cei dela conducerea, adecă nu dau pionerilor săi — dascălilor — posibilitatea de trai cinstit. Să dea întâi salar cinstit și apoi la muncă, căci atunci prea cred că carul educației, care stă acum înglodat în noroiu, va eși curând la liman urmându-și drumul drept spre fericirea acestei scumpe țări. Dacă ni se impun datorințe, cred că și acelora li se impun datorii față de noi în a căror mână stă soarta noastră însă nu le prea implinesc. Și din motivul acesta nici decum din vina noastră azi-măine vom rămâne fără învățători, căci fie aceasta cât de scumpă și ideală carieră, în lumea de azi cu scumpetea ei ne mai pomenită și cu marile greutăți a traiului nu se mai însufletește nimeni de muncă adevărată, căci cu idealismul nu mai poți trăi azi în lumea aceasta materialistă. Fiecare dinte noi se gândește cu groază la ziua de mâine că ce va mânca, cu ce se va încălzi și cu ce își va acoperi goliciunea

¹ Conferință ținută la adunarea subsecției Hida, jud. Cojocna.

trupului și altele, căci nu sunt bani. Salarul este mic, nu ajunge, iar nevoile mari și iată dezastrul. Fiecare în loc să-și vadă cu sfințenie de datorie este silit în urma nevoilor zilnice ori a-și părăsi cariera, căutându-și altă posibilitate de trai, ori să se dedea la fapte și afaceri incompatibile cu situația de învățător.

Ca să pot descrie ceace voiesc, și ce mi s'a dat, voiu urmă paragrafi din legea școlară și voiu descrie situația aceasta așa cum se prezintă în satele noastre în urma lor, pentru a putea trage concluziuni de îndreptare.

În urma noiei legi școlare și a faptului, că salarul învățătoresc este atât de mizerabil, s'a născut un fel de desorientare, disordine și desgust de muncă intensivă între învățători. Abia găsești ici coia câte un biet dascăl, care poate din ambiție mai lucrează conștiencios, dar și ambiția acestor puțini, dacă de urgență nu se vor luă măsuri de îndreptare a situației de azi din partea celor în drept, va dispărea cu totul.

Să vorbim mai întâiu de noua lege școlară.

Noua lege școlară, abstrăgând dela câteva articole, cari poate nu vor fi chiar bune, așa cum se prezintă azi, este după părerea mea cea mai ideală lege, care poate face cinste oricărei țări moderne.

Numai prin o lege severă vom putea rupe ghiata întunerecului, ce domnește în poporul nostru dela sate și vom putea micșoară în curând marele număr al analfabeților, putând rivaliza peste câțiva ani cu alte popoare și a ne număra și noi între țările cele mai civilizate.

Românul, dat fiind faptul că nașterea lui provine din combinația elementului roman și dac care a fost întrecut cele mai nobile, culte și viteje popoare, a moștenit dela ei cele mai frumoase calități omenești, ca minte, vitejie, etc. ceace ne o dovedesc faptele, că am avut și avem savanți, eroi, etc. nenumărați, cari au făcut și fac cinste neamului nostru.

Ne-a lipsit însă cultura pe care desigur și incontestabil o câștigăm prin școală.

Chiar de aceea fiindcă ne-au lipsit în trecut școalele, iar cari erau au fost conduse de un sistem necoresponzător, învechit, azi, când nu s'a mai putut tolera strare critică a învățământului, s'a impus cerința unei legi moderne și unitare. Mai dat fiind apoi și faptul, că păturei de jos, țărâneni i-a fost greață de școală ca de moarte, cred nu din vina lor, ci din modul de de trai și de vețuire, s'a aflat necesitatea unei legi foarte severe.

Iată deci avem acum o lege a cărei necesitate urgentă s'a simțit demult. Știu că cei mai mulți dintre colegi vor zice: „Ce-i cu acesta de preamărește atâta legea nouă?” Iată, le răspund următoarele; citiți-o cu toții bine, aprofundați-o și o comparați și dacă o veți privi din toate punctele de vedere sper și sunt sigur că veți zice cu toții că este așa cum am spus-o eu.

Luăți-vă puțină osteneală, o studiați mai bine, căci spre rușinea tagmei noastre — onoare excepțiilor — și azi după un jumătate de an dela promulgarea noiei legi se mai găsec învățători, cari nici nu știu că există legea nouă. Sau și dacă o știu aceasta, puțini își iau osteneala de a o studia și astfel fiind, ei pescuiesc ca în apă tulbure.

Să luăm pe rând unele dispozițiuni pe cari le prescrie legea și să vedem ce se face și ce nu. Învățământul primar în sine școalele de copii mici (grădini de copii), școalele primare și școalele sau cursurile de adulți.

Ce privește școalele de copii mici, care sunt primul așezământ de educație, observ că sunt puține de tot, iar unde sunt, este insuficient personalul didactic, rău plătit, lipsă de material didactic, etc. și lipsă de cunoștințe pentru conducerea și administrarea lor. Mai detaliat voi vorbi în legătură cu școalele primare, având și ele aceleași nevoi.

Să trecem la școalele primare și să vedem cum se aplică obligativitatea cercetării școalelor. Știm bine, că prima oră se face recenzământul, adică înscrierea pe liste a celor obligați a cerceta școala. Cum se face aceasta? Cred că nici decum corect. Listele acuma s'au făcut târziu, și necomplete, lăsându-se mulți copii neînscrisi, sau înscriindu-se s'au găsit în ele de ex. copii morți sau trecuți de etatea obligativității. Din aceste cauze aflu de foarte bună dispoziția articolului 17 și 13 din noua lege prin care se fac responsabili și materialicește cei ce lucră recensământul impunându-le amenzi mari. Recenzământul trebuie să se facă în luna Maiu din casă în casă trăgându-se atențiunea fiecărui părinte, stăpân, tutor, patron în parte de obligațiunile ce le are față de școală, de urmările grave în caz de abateri și că la 1 Septembrie sunt datori să-și înscrie copii la școală. Trebuie invitați la ordine, ca să nu poată spune că nu au știut. Înscrierea să se înceapă la timpul prescriș, nu ca în anii trecuți când învățătorul începea prelegerile, când îi venea la socoteală, pentrucă-l îngrămădesc lucrările de cancelarie ca matricolarea, înscrierea în tablouri, registre-cataloage, urmărire etc. și mai dat fiind și faptul că majoritatea învățătorilor neinteresându-se de felul cum se lucrează în registrele model nou, unde se lucrează cu o punctualitatea și contabilitate mare, le lasă de pe o zi pe alta și nu le mai fac întreg anul, iar când îi vine controlul și și nu sunt în rând, știm zice, că revizorul e prea sever; pentrucă ne-a propus spre pedesepsire detragându-ne salarul etc. A cui este vina? Cred că nici decum a revizorului. Poftescă fiecare învățător și-și lucreze agendele de cancelarie la timp, căci atunci cred nu va putea să-l ia nimeni la răspundere. Ce e drept, de multe ori se întâmplă și faptul că nu primește careva tipăriturile, registrele la timp, dar și aceasta tot în vina noastră o pun, pentrucă nu ne-am interesat la timp de procurarea lor și astfel tot așteptând după ele a sosit și Crăciunul și porumbul

fript nu ne-a căzut în gură. Mai e și faptul apoi, că mulți învățători, foarte dureros, dar adevărat, poate nu din vina lor, ci a celor, cari i-au instruit, nu știu să compună un raport, nu știu să-l expedieze, etc. atunci ce să mai vorbesc de Registrul de Cassă, Matricolă, etc.? Pentru aceea ar fi bine ca în programele școlare normale să se ia câte o oră săptămânal din conducerea agendelor școlare, inducerea în registre, inventariere, etc. etc. pentru a da celor ce ies în viață baremi cele mai necesare cunoștințe în acest ram de foarte mare însemnătate în cariera învățătoarească.

Să vorbim despre frecventarea școlii, amenzi și incasarea lor. Cred, este ce mai grea problemă pentru învățător. Este adevărat, dar și asta tot din vina noastră. Și de ce? se vor întreba mulți. Iată de ce: Este știut faptul că învățătorii în trecut în urma simtemului vechiu a datat țărănimea, ori din neglijență, ori că pe unul, pe bază că este văr, fin sau prieten, nu l-a dat la amendă, și astfel fiind nu-ia putut arăta nici pe ceilalți renitenți și astfel apoi țărănul și-a trimis când a vrut copiii la școală. A mai fost și faptul, că sumele de amendare au fost prea mici, ușor de plătit și astfel n'a mai dat nimeni nimic pe școală, iar acum, când legea nouă ia cele mai aspre măsuri contra tuturor acelor cari nu aplică, sau nu respectă legea obligativității strigăm în gura mare că nu se poate aplica, că ne vor aprinde, ne vor da în cap, etc. Eu nu cred că s'ar întâmplă nici un caz din aceste, cu toate că în țărănime domnește spirit bolșevist în urma războiului, dar totuși și lor li-e frică de lege ca nouă de ei. De ce pe un judecător, cu toate că aplică cele mai mari pedepse, nu-l aprinde nimeni nici nu-l toacă în cap? Trebuie bătut deci fierul până e cald, apucat răul și stărpit dela rădăcină. Legea se poate aplica foarte bine, dar cu tactica, explicând țărănului lipsa de cultură pe care o au astăzi. Ne dovedește că se poate aplica legea foarte bine, școala din Hida, unde cu toate că avem două comune cu naționalități străine, nu este un singur școlar, care să nu cerceteze școala fără știre, iar la cursul de adulți n'a mai trebuit nici o sfortare, pentru că văzând lumea că nu e glumă cu școlarii cei mici, s'a lăsat în voia sorții, s'au resemnat că așa trebuie să fie, deci numai începutul este greu. Trebuie să rupem odată cu trecutul și cu tradiția, căci doar cu toții vrem să înflorească aceasta țară iubită și aceasta se va ajunge numai prin forță și muncă intenzivă. Vor zice mulți, dar acei cari sunt săraci ce vor face? Eu zic; trebuie învățat țărănul să se îngrijească încă peste vară ca să câștige pentru copiii lui cele trebuincioase, ca încălțăminte și haine căci, este datorința fiecărui părinte a lucra pentru fericirea copiilor lui. Dacă va fi pedepsit cu amendă în bani sau închisoare, se va trezi el însuș de cap și va mai lăsa crâșma, căci pentru acea are bani destui. Unde se va constată că sunt săraci de tot și copiii mulți, se va face astfel, ca din venitele școlare se vor rezerva sume

cari vor servi pentru a cumpăra cărți și rechizite școlare, pentru a le imprumută școlarilor. Mai târziu, când se va putea, se vor cumpăra și haine, încălțăminte, etc. De scutit nici la un caz să nu se scutească nimeni. Cel mult să fie amânați. Invățătorii să-și conducă absențele în regulă, ca să nu poată fi trași la răspundere. Ce e drept, nici organele însărcinate cu executarea amenzilor nu-și prea fac datoria, însă contra acestora este leac art. 27 și 29 din lege. Năcazul este însă, că invățătorii neștiind-o, nu știu cum să procedeze. În ce privește funcționarea normală a școalelor, am de zis următoarele: La cele mai multe școale funcționarea este mai abnormală și aceasta din cauza că: 1) Comitetul școlar nu-și face datoriința aproape nici la o școală, nu-și cunoaște datoriințele și chemarea și astfel fiind, nu se încep cursurile la timp, nefiind curățite localurile sau neavând combustibil. Invățătorii, cari sunt în comitete să raporteze la forurile în drept aceste cazuri și la timp ca să se poată lua măsuri, să pretindă sumele cuvenite din dări (14%), din arendarea locurilor școlare, etc. 2) că invățătorimea nu e destul de conștie de chemarea sa; nu aplică principiile pedagogice și didactice în școală; umblă în afaceri incompatibile. Umblă cu zilele întregi la târguri în coace-incolo, fără să aibă concedii aprobate, iar în școală lucră fără niciun sistem 3) Din lipsă de material didactic ca: tablouri de intuiție, aparate fizice, geometrice, gimnastice, hărți, muzeu școlar etc. Statul ar trebui ca prin Casa Școalelor să trimită tot materialul didactic trebuincios unei școli în contul comunelor, care sumă se va plăti în rate de către comune. Nu se da nici o atențiune în cele mai multe școli educației fizice, lucru manual, lucrări practice agricole, muzicei, ori din neglijența invățătorilor, ori din lipsă de cunoștințe. 4) Rechizitele și manualele sunt extraordinar de scumpe, așa încât celor săraci le este imposibil săle poată cumpăra, iar cari sunt de ex. caiete, cerneală, sunt de o calitate mizerabilă. 5) Lipsa de cunoștințe temeinice în toate ramurile a invățătorilor și aplicarea în învățământ a multor nechemați, elemente care nici de cum nu pot satisface cerințelor moderne de azi, lipsindu-le cunoștințele trebuincioase, cum sunt cele mai multe școli cu cantori bătrâni, invățători tolerați, etc. Cinste lor, cari și-or fi făcut din cariera aceasta datoriințe de nevoie, dar cei mai mulți s'au aplicat, ca să ia salariul care pentru ei formează un bun venit lateral pe lângă economia ce o fac. Dureros că Statul fără să țină cont de aceste, îi pune într'o categorie cu alți absolvenți în regulă, ba ce este mai mult. le dă același salariu. 6) Primul modul de transferări și detașări în decursul anului școlar se fac mari piedeci în învățământ. Tot așa și cu numirile prea târzii, căci venind târziu cineva la post, n'o să poată satisface nevoilor școlare urgente și nici progres indestulitor.

(Va urmă)

Programa istoriei în școala primară.

Un neam sau un popor cu toate manifestările lui de viață se evidențiază prin istoria lui proprie națională. Evenimentele istorice înșirate în mod cronologic ne fac cunoscut peripețiile prin care a trecut poporul. Peripețiile pot să fie aceleaș în diferite timpuri sau epoci, după cum i-a fost soarta acelui popor, favorită sau vitregă. Neamul românesc s'a bucurat de o soartă schimbăcioasă, și nu știu un popor peste care să fi trecut atâta urgie, dar nici să aibă așa trecut glorios. De multeori ne zguduim până în adâncul sufletului la cetirea unor timpuri sau epoci, după ce imediat ne înseninăm, când cu conștiință curată constatăm puterea lui de viață, rezistența și calitățile lui superioare multor neamuri.

Cunoașterea trecutului istoric al neamului, sau Istoria lui în școala primară, este un obiect foarte însemnat. Căci ce este puternic și mai trainic în sufletul copilului, ca sentimentul patriotic, sădit în inima lui prin istorie. De câte ori putem vedea acest sentiment în completă desvoltare nu numai la bărbați, ci și la femei ca mame. S'a dovedit aceasta chiar și în războiul pentru întregirea neamului românesc.

Acum, când nu cunoaștem încă bine programa istoriei conform noui legi școlare, probabil numai din articolul d-lui Apostol Culea, publicat în nr. 13 al Lamurei, sub titlul: „Principiile urmate la alcătuirea programului de istorie“, care precum se observă, este depus ca proiect la Minist. Instrucțiunii, în credința, că fac un serviciu țagmei noastre și învățământului, iubind acest ștudiu, m'am decis a mă ocupa de acest obiect și de aceasta chestiune de interes general; căci până azi nu s'a dovedit mare interes față de el, ba din orarul oficios al școalelor reiese, că nici azi nu i-se dă o atențiune deosebită.

Toate principiile folosite de autor la alcătuirea acestei programe sunt nimerite, între cari aduce, respective introduce un nou principiu al localismului (regionalismului), ca un fel de mijloc de a creă intuițiuni istorice, fiindcă orice lucru sau eveniment mai de aproape de copil, este mai viu și mai trainic în mintea lui, dela care putem ușor plecā spre cercuri mai largi.

Lecțiile istorice, care alcătuesc programul sunt împărțite în lecții pregătitoare, lecții din obiectul propriu al istoriei și lecții pentru cursul superior.

Aceste din urmă, fiind după a mea părere foarte bine împărțite și alese și cu un număr corespunzător timpului, mă mărginesc cu observarea numai la cele dintâiu.

Istoria, ca un obiect principal, dar având în sine un spirit legendar, e lipsa să i-se facă o pregătire bună și temeinică. În programa proiectată se prevăd ce e drept câteva lecții pregă-

titoare, dar acestea sunt foarte puține; pe baza acestor lecțiuni nu putem continua a cel vast material conglomerat și prescris pentru o singură clasă, clasa patra. E cu neputință. Numai să-și ia careva osteneala să citească programul istoriei propriu zis din clasa patra. Cred că nici în liceu nu cu mult e mai vast, decât la noi în cl. patra primară.

Dar aceasta să fie în trecere, îmi pun însă întrebarea: Câte ore pe săptămână sunt satorite în orar pentru acest obiect atât de însemnat?

Răspunsul categoric ar fi: $\frac{1}{2}$ —1 oară, căci avem și alte obiecte, nu numai istoria. Și sunt aceste de ajuns? Nu; nici 2 ore nu prea. Și dacă se menține acea programă, ce e de făcut?

Se recer cât de numeroase lecții de pregătire, sau legende istorice și toate aceste lecțiuni cu caracter legendar să fie grupate în jurul eroului sau personagiilor istorice, întocmai ca la lecțiile din obiectul propriu zis istoric, însă fără date precise. Pe aceste vom putea continua lecțiile proprii, cari la rândul lor vor apărea ca o repetiție din clasele pregătitoare. Astfel vastul material istoric se va putea predă cu succes și în întregimea programului.

Eventual, ca să se poată predă toate lecțiile de istorie și, ca să ne putem ușora pe noi în predarea lor, se pot luă unele lecțiuni din istorie mai ușoare chiar și în cl. treia, în trimestrul al doilea și al treilea, ușorând în felul acesta de număroasele lecțiuni pe elevii din clasa patra.

Căci ori cât de plăcut să fie predată copilului istoria, în cl. ultimă se recer și data istorice, caracterizarea persoanelor, cunoașterea vieții și progresului din timp în timp și, cunoașterea evenimentelor înălțuite uneori cu vecini, urmărind toate progresele până în ziua de azi.

Se mai recere și un manual de istorie bun, scurt, la înțelesul și spiritul etății elevului și cu unele tablouri sau scene din istoria neamului, căci aceste împulsează elevul spre o activitate plăcută, simpatcă și nu spre mecanizare searbădă.

Toate aceste sunt niște puncte de vedere a părerii mele, prin care nu voiesc a mă exprima, că programa proiectată nu ar fi destul de bună. Am revenit numai asupra ei cu câteva lămuriri. Și totuș, dacă se va menține acea programă, mulți vor reveni asupra celor espuse aici în aplicarea ei. Îmi place a crede, că asupra acestei chestiuni vor mai reveni și alți amatori ai istoriei, cari se vor ocupa, poate, cu mai multă competență.

I. Cociorva.

Problema cursurilor de vară.

Pentru reîmprospătarea materiei și punerea la curent în ce privește progresul realizat în știință se organizează anual cursuri de vară pentru învățători. După un obicei înrădăcinat deja, aceste cursuri se organizează numai în timpul vacanței, fiind atunci și învățătorii și profesorii liberi. Se scapă din vedere însă anumite lucruri, din care cauză învățătorii nu se prea însuflețesc pentru aceste cursuri.

Mai întâiu de toate cursurile durează prea mult, răpind astfel prea mult timp din vacanța menită a restabili puterea de muncă cheltuită în cursul unui an școlar. Cursurile acestea, mai ales în ultimul timp sunt mai mult practice, decât teoretice, ceea ce ar presupune a se ține în vedere necesitățile particulare, specificate și grupate după împrejurările locale ale învățătorului chemat la aceste cursuri. Neținându-se seamă însă de această împrejurare, ci adunându-se la un loc toate necesitățile, se aglomerează și materia cursurilor, ca să satisfacă toată lumea. Se propune deci o materie foarte vastă, interesând pe fiecare numai câte o parte din ea, până când față de altă parte cursistul rămâne pasiv. De aci tot năcazul.

Fiecare învățător stabilit într'o comună oarecare își are sfera lui specifică de activitate, conform condițiilor de viață impuse de împrejurările locale. Dacă învățătorii ar fi clasați, luând de bază condițiile lor identice, am putea ajunge la anumite diviziuni, fiecare având alte și alte lipsuri. Cursurile ar trebui organizate în parte pentru fiecare grupă, tratându-se numai materia ce-l interesează, abandonându-se alte materii, cari pot forma subiectul altui grup de învățători. Suprimând astfel o mulțime de materii, rămâne fiecărui grup strictul necesar, care se poate însuși temeinic într'un timp și mai scurt.

Să aduc un caz concret, ca să fim mai bine înțelegi. În timpul din urmă s'au organizat mai multe cursuri de lucru manual, deoarece asupra acestui studiu se stăruie mai mult, fiind mai nou, ca materie de învățământ — și practic și mai la modă. Materialul, care se poate încadra aici este foarte variat, încât nu mai poate fi vorbă de inducție, ci mai mult de deducție. Se poate clasifica însă în două grupe generale: una generală, partea educativă și alta specială, care însă variază foarte mult. Cea generală trebuie să formeze obiect de studiu în fiecare școală, fiind menită a ține treaz imboldul firesc de activitate, până când lucrul manual utilitar — căruia îi putem da chiar și un nume propriu: industrie casnică, — numai în parte poate forma obiectul de învățământ al vreunei școli, altă parte rămânând pentru altă școală. Felul depinde de materialul brut ce să găsește în comuna respectivă. Raportul între aceste două direcțiuni se pot reprezenta prin următorul desen grafic:

Școala pentru copii mici	Școala primară propriuzisă	Școala complementară și de adulți
Lucrul manual educativ	Lucrul manual utilitar (Industria casnică)	

Ele merg paralel, în măsură cum scade cel pur educativ crește partea utilitară.

La organizarea unui curs de vară pentru însușirea lucrului manual trebuie să se țină în vedere următoarele norme:

a) Să se propună necondiționat partea educativă în sensul și după cerințele cele mai nouă ale pedagogiei moderne: modelaj, cartonaj și lucrări simple în lemn etc.

b) Din partea utilitară să se propună numai una sau două ramuri, conform împrejurărilor locale ale învățătorilor chemați la cursuri. De aceea la câte un curs să se cheme numai învățători ale căror împrejurări locale sunt identice. Odată să se cheme numai învățătorii în a căror comune se află bunăoară papură. Altă dată în a căror comune sau apropiere se află nuele de răchită, apoi la un alt curs cei dela munte, spre a-și însuși lucrările în sfoară, curpen lemn etc.

c) Reducând astfel materia cursurilor, materia ce va forma obiectul cursului va putea fi tratată într'un timp scurt de câte 2-3 săptămâni, iar cursiștii vor primi numai cunoștințe de absolută nevoie, deci îi va și interesă mai mult.

Luând în considerare aceste puncte de vedere se va putea încetul cu încetul introduce și în poporul nostru dragostea și cunoștințele de a se ocupa mai ales în cursul iernii cu lucrări plăcute din domeniul industriei casnice. Căci ceea ce se face la noi cu materialul brut: papura, nuelele etc. este o adevărată batjocură. Străinii îndemnați și sprijiniți de conducătorii lor au ajuns să ne iele acest material și să-l prelucre, până când noi stăm nepăsători, iar unde ei nu-l iau, se pierde dejaba.

De aceea, cei în drept să organizeze cursurile de vară, trebuie să mediteze din vreme asupra lucrului. Să se pună în vedere de pe acuma revizorilor de control, ca să alcătuiască tablouri despre învățătorii cu împrejurări locale identice, iar cursurile să se organizeze conform acestor cerințe.

Să se țină la anumite școli normale cursuri numai pentru învățarea lucrărilor în papură, la altele pentru lucrările în nuele

etc. Participarea la aceste cursuri să fie obligatorie pentru acei învățători unde cunoașterea acestor lucrări se impun. Mai mult, cu ocaziunea transferărilor ce se fac în fiecare an să se aibă în vedere, dacă respectivul solicitant s'a specializat la vre-un curs conform cerințelor specifice comunei respective, sau nu. De aceea cursurile să elibereze certificate de frecvență.

Cei în drept a organiza cursurile de vară trebuie necondiționat să țină socoteală de acest principiu.

Cluj.

T. Florian.

Științele naturale și agricultura.

după L. Maugin (Revue Pedagogique).

Învățământul st. fizico naturale este cel mai potrivit pentru educația simțurilor și a spiritului. Prin el copilul învață să nu se mulțumească cu vorba, să deosebească într'un total de fapte sau de proprietăți părțile fundamentale de cele accesorii, să treacă dela efect la cauză.

Se va zice însă, pentru ce agricultura intervine într'o chestie de educație națională? Mai întâi este foarte bine ca să trecem în mediul agricol câți mai mulți dintre cei cari părăsesc holdele, pentru a se îngrămădi în orașe, atrași în cursă de un salariu mai mare. Dacă această tendință va mai continua, suntem obligați a face tot posibilul, pentru ca tinerele generațiuni, să iubească viața dela țară.

Dar dacă nu considerăm decât scopul înalt al învățământului primar, adică formațiunea spiritului, vom observa, că agricultura ne înfățișează cel mai întins teren pentru aplicațiunea științelor și fiecare dintre adevărurile ei fundamentale își găsește aplicația la țară, în țarini sau păduri.

În vârsta când copilul este atât de curios, pentru lucrurile care îl înconjoară, când spiritul lui este mereu deștept, lecțiunile intuitive, aplicate la mediul în care el trăiește, sunt cea mai bună hrană pentru curiozitatea lui, și un învățământ elementar al științelor nu se poate concepe, dacă se înlătură tocmai elementele, care interesează mai mult pe copil.

Ori ce fapt din viața dela țară poate servi de temă pentru o lecțiune de intuițiune. Este epoca semănăturilor? Învățătorul va descrie germinația semințelor, punând să încolțască în clasă semințe comune; el arată condițiunile necesare încolțirii și găsește în câmp sau în grădină, după natura solului, umezeală sau temperatură, aplicațiunile practice fenomenului studiat în clasă: grăunțele nu încolțesc într'un pământ argilos uscat; ele încolțesc greu într'un pământ nisipos, prea uscat, etc.

Este anotimpul ploios? Câmpiile inundate. Colinele mănecate de ape, procură ocaziunea de a arăta urmările curgerelor

și infiltrării. Permanența apei pe câmpuri permite de a explica drenajul și foloasele lui.

Este primăvară. Grădinile cu pomi înfloriți, par a fi sub zăpadă. Vin ploi numeroase. Fecundația nu se poate face. Iată ocasiunea de a explica motivul, arătând deosebitele părți ale florii și rolul lor. Altă dată copilul a auzit pe părinți spunând, că în anul viitor vor fi mulți cărăbuși. Pentru ce? Iată ocazia lecțiunii frumoase asupra dezvoltării acestor insecte și a pagubelor ce aduc.

Și tot astfel, printr'o alegere meșteșugită de lecțiuni mici inspirate de o întâmplare din viața dela țară, invățătorul va imbogăți mintea copiilor și conducând curiozitatea lor înnăscută, îi va îndemna să cerceteze, prin observație, explicarea faptelor pe cari le întâlnesc.

De altfel plantele, animalele, care servesc de exemple, formează orizontul copilului, orizontul în care s'a născut, în care părinții lui trăiesc în care au trăit strămoșii lui, lucrând fără preget la mărirea patrimoniului comun. Istoria lor se confundă cu aceea a familiei și a satului. Invățătorul dând viață și mișcare acestor lucruri, scoțând la timp lecțiuni de morală și de istorie, idei morale, va izbuti să inchege noțiunile împrăstiate de științe și istorie: ideea de familie și de patrie va răsări, va preciza și se va întipări cu caractere neșterse în inima copilului.

Astfel pregătit printr'o educație științifică și morală puternică, copilul va deveni un om dotat cu o observație sigură, cu o judecată dreaptă, cu o rațiune sănătoasă. El va fi în adevăratul înțeles al cuvântului, un cetățean liber, asupra căruia prejudecățile și superstițiile nu vor avea nici o trecere. Aceste noțiuni aplicate la agricultură vor întări învățământul moral și civic.

E. E.

Frângurele.

Suflați colbul de pe cronici și faceți să renască virtuțile bătrânilor de atunci, în sufletul tinerimei de azi.

*

Omenirea merge pururea înainte și intră din ce în ce tot mai în lumină.

*

Nu e nici un mormânt destul de bine închis, ca să nu pătrundă într'insul blăstămul și nici unul destul de adânc până la care să nu se coboare recunoștința.

*

Linia dreaptă e drumul cel mai scurt între două puncte și cel mai lung între două suflete.

Biblioteca învățătorului.

Par'că aud întrebarea : „De unde banii pentru cărți ?“ Întrebarea e îndreptățită ca și răspunsul ce-l dau : din punga învățătorului, partea cea mai mare. Căci de un lucru trebuie să fim convinși învățătorii : anumite cărți sunt pentru învățător tot așa de trebuincioase, ca și hrana, îmbrăcămintea și adăpostul pentru corp. Fiecare am avut și avem prilejul să constatăm, cât de mult uită absolventul de școală normală, dacă nu mai citește nimic, și, cece e mai trist, cât de mult se *rustifică*, adică devine ca orice sătean, care a rămas numai cu învățătura câștigată în școala din sat. Rușinea acestei rustificări devine și mai evidentă, când ne gândim că numărul țăranilor, cu multă râvnă pentru carte, crește mereu, așa că învățătorul poate să ajungă în impasul de-a se dovedi uneori *inferior* țăranului. Iar aceasta e destul, ca autoritatea lui să scadă în fața poporului. Și din cauza aceasta deci e nevoie, ca învățătorul să-și aibă biblioteca lui. Se'nțelege, că nimeni nu pretinde, ca să verse pentru ea miile, pe cari nu le are de obicei. Pe de altă parte însă nici unul nu poate susține pe bună dreptate, că nu ar putea cheltui câteva sute de lei anual pentru biblioteca sa, mai ales că e vorba de un număr *restrâns* de cărți indispensabile. Și-apoi avem, slavă Domnului, destui învățători, cari au de unde cheltui decâteva ori câteva sute pe an. Dar... rustificarea !

Ce e indispensabil pentru orice învățător, când e vorba de citit ? Se'nțelege, că mai întâiu o revistă de specialitate, nevoia căreia am accentuat-o de mai de multe ori și în revista noastră. O foaie zilnică politică nu poate nimeni aștepta să țină majoritatea absolută a învățătorilor noștri, căci e și prea scumpă, dar și câștigul cultural ce l-ar avea după ea e nimicit de felul unilateral, chiar necuviincios, cum prezintă gazetele noastre, fără deosebire de partid, toate manifestările vieții politice și chiar culturale din țară. Gazete săptămânale, potrivite pentru învățători și țărani mai cărturari nu avem deplin corespunzătoare, parte din nepriceperea celor ce le redactează, parte din lipsa de sprijin a publicului românesc. Revistă de familie avem în Transilvania numai una — în vechiul Regat nici una, — dar luptă greu tot din cauza sprijinului neindestulitor al publicului.

Trecând la cărți, constatăm dela început nevoia unei biblioteci de specialitate, pe care își va înjghebă-o învățătorul în curs de câțiva ani : opere de pedagogie, psihologie, didactică și *metodica ficcării materii de învățământ*. Opere de felul acesta avem multișoare : traduceri, prelucrări și chiar originale, multe în editura Casei școalelor și puse în comerț cu un preț destul de moderat pentru împrejurările de astăzi. O parte bună din aceste cărți se poate procura pentru biblioteca școlii, de asemeni și partea cea mai mare din operele literare, și anume nu din punga în-

vățătorului. Oricât de mic, oricât de înapoiat din punct de vedere cultural ar fi satul, unde l-a aruncaț voința sau soarta pe învățătorul român, e imposibil, ca din două trei reprezentațiuni cu conferențe, cântece, declamări etc. să nu scoată câteva sute de lei și pentru biblioteca școalei Să nu uităm apoi *Biblia*.

Mai sunt încă două cărți, cari nu e permis să lipsească din biblioteca niciunui învățător: una, care să-i facă cunoscută România mare de astăzi, adecă *Geografia României*. Pentru această îi recomandăm cartea d-lui Simion Mehedinți, fecior de plugar din Moldova, de mulți ani profesor de Geografie la Universitatea din București și bine cunoscut și în străinătate de învățați străini. O altă carte indispensabilă este *Istoria Românilor* de pretutindeni. Pentru aceasta recomandăm *Istoria Românilor**) scrisă de d-l Victor Lazăr, membru în redacția revistei noastre. Cartea e aprobată de Ministerul Instrucțiunii și pentru școalele normale și secundare, dar e scrisă cu specială privire la Ardeal și ținuturile desrobite. Din Istoria României cuprinde tot ce cuprind și celelalte cărți de felul aceste, dar s'a dat Istoriei Românilor din Ardeal și chiar și celor din Bucovina, Basarabia și Peninsula-Balcanică atențiune mai mare decât în alte cărți. În cartea aceasta, învățătorul găsește amănunte, nu numai amintiri scurte, despre organizarea noastră în Ardeal la începutul stăpânirii maghiare; despre așezarea Ungurilor, Săcuilor și Sasilor în Transilvania peste noi Români, deplini liberi la venirea acestor străini; despre organizarea Transilvaniei după cucerirea ei de către regii Ungariei și începerea prigonirii poporului românesc; Transilvania ca principat independent de Ungaria; reforma bisericească și influența ei asupra noastră, apoi prigonirile calvinilor; Mihai Viteazul mai amănunțit (zece pagini); Români din Transilvania în secolul al XVII-lea, al XVIII-lea și începutul celui al XIX-lea (douăsprezece pagini); așezarea altor neamuri pe pământul românesc; Transilvania în jumătaea dintâiu a secol. al XIX-lea, apoi în jumătaea a doua și la începutul secolului al XX-lea; Bucovina până la 1918, Basarabia, Români din Peninsula Balcanică; rolul Românilor în Istoria Universală. Pretutindeni capitole speciale pentru Istoria culturală, unde se arată și rolul, pe care l-am avut și noi Ardelenii în Renașterea națională. Cartea cuprinde și 45 ilustrațiuni, mai toate făcute după desemnuri anume comandate, iar la sfârșit are o hartă a Daciei vechi și o frumoasă și mare hartă etnografică și istorică în mai multe colori. E deci o carte, care nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui cărturar român, care a fost silit să învețe în școale străine și dușmănoase nouă, sau în școale românești, în cari Istoria Românilor eră oprită. Ea cuprinde și material

* Costă 44 lei | 3 lei pentru trimitere recomandată pe postă și se poate comanda sau direct dela editură (Librăria Ardealul, Cluj, Str. Memorandului), sau dela Librăria învățătorilor, Cluj, Piața Stefan cel Mare.

indestulitor, izvor pentru conferințe învățătoarești și pentru cursul de Istorie în școlile de *adulți*. Școlile acestea îl silesc pe învățător să aibă și cărți bune de *gospodărie, educație în familie și științe aplicate*.

Mica bibliotecă, de care nu se poate lipsi nici un învățător român, nu numai că-l va feri de rustificare și de ponosul de-a se cobori cu timpul la cei aproape analfabeți, dar va fi pentru el, în viața izolată a satelor, și un mângăitor și un mijloc de-a se feri de ispita unui traiu vișos. Să lăsăm deci văicărelile de sărăcie, cari nu sunt totdeauna îndreptățite, și să ne împodobim modesta locuință cu o bibliotecă modestă, care e o floare menită pentru sufletul nostru.

Dascălul.

In chestiunea examenelor.

În sesiunea Camerei deputaților dela 17 Februarie c. Dl. A. Pora Deputat, a anunțat o interpelare către Dl. Ministru al Instrucțiunii, în următorul text:

D. Pora are cuvântul.

D. Andrei Pora: D-le președinte, d-lor deputați, în luna Februarie 1924. Ministerul instrucțiunii cu ordinul No. 154.838 din 1923 și No. 5.205 din 8 Februarie 1924 a dispus ca învățătorii din Ardeal, să nu fie înaintați în salariul de bază, decât numai după ce ei vor trece examenele de definitivare și înaintare pe loc.

În ziua de 13 Martie 1924, prin o comunicare către d. ministru al instrucțiunii, am arătat că aceste decizii ministeriale, sunt date fără temei legal, deoarece învățătorii ardeleni au fost numiți în baza legilor în vigoare acolo, că acele legi nu le cereau nici un fel de examen și că un învățător nu putea fi numit decât cu titlu definitiv sau cu orice titlu în învățământ, fie la orașe, fie la sate. Am mai arătat atunci, ca obligând pe învățătorii din Ardeal să treacă acum examenele pomenite, după ce au deja titlu definitiv și vechime de 6 și mai mulți ani, prin aceasta se nesocotesc drepturi câștigate și garantate de legi în vigoare atunci și că legile Vechiului Regat nu pot fi aplicate cu putere retroactivă.

În urma acestei comunicări d. ministru al instrucțiunii a și revocat imediat ordinele de mai sus, ceace ne-a făcut să credem că și d-sa s'a convins, că acele decizii erau neîntemeiate. Noi, învățătorii ardeleni, după aceste eram ferm convinși, ca nu se vor mai repeta astfel de greșeli, față de cari dascălimea din Ardeal luase o atitudine de protestare și nemulțumire.

Spre marea noastră mirare, aflăm acum, că onor minister a revenit din nou și cu ordinul recent No. 3.196/925, a obligat

pe învățătorii cari sunt numiți cu titlu definitiv să treacă examenul de definitivat. Este drept, că prin acest ordin se obliga a se prezenta la examen, numai acei învățători cari implinesc la 1 Martie a. c., 3 ani în învățământ, având deci titlu provizoriu, căci de 3 ani încoace, absolvenții n'au mai fost numiți decât cu acest titlu și cari prin urmare și după vederile noastre, sunt obligați să dea acest examen. Inspectoratele din Transilvania însă au dispus să se prezinte pentru a trece acest examen de definitivat și acei învățători din Ardeal, cari posed titlu definitiv și au numire definitivă, încă din anul 1920 și chiar înainte de acest an.

Această stare de lucruri ne face să credem că stăm în fața a două alternative: ori ministerul a dat un ordin legal pe cari apoi inspectoratele de regiuni l-au completat cu dela sine putere în mod abuziv, ori ministerul a dat un ordin legal în scris și altul ilegal în mod verbal și confidențial către inspectorii.

Tot în această ordine de idei, ministerul instrucțiunii, nu știm în ce formă a dispus, ca să nu se încadreze în leafa de bază de 1.000 lei lunar, unii învățători din Ardeal, cari au fost numiți în învățământ înainte cu 10—14 ani, deci înainte de unirea politică, până nu vor trece examenul de înaintare.

Este foarte firesc, că aceste tratamente fără temei legal, sdruncină dorul de muncă și entuziasmul în rândurile membrilor corpului didactic din Ardeal și provoacă manifestări de neîncredere, față cu organele superioare.

Pentru a se încheia odată acest proces atât de distructiv și pentru a se face odată deplină lumină în ce privește drepturile învățătorilor din Ardeal, am onoarea a anunța următoarea interpelare către d. ministru al instrucțiunii:

Are d-sa cunoștință, că o categorie de învățători din Ardeal sunt obligați prin ordin ministerial, să treacă examene pe cari ei nu sunt dator să le dea, că li se nesocotesc drepturile câștigate și ce măsuri înțelege să ia pentru a se revenii la recunoașterea acestor drepturi?

Rog deodată respectos pe d. președinte să binevoiască a-mi fixa o zi cât mai apropiată pentru desvoltarea acestei interpetări.

*

Dupăcât suntem informați interpelarea anunțată a fost trecută în Tabloul interpelatorilor și ea se va produce în scurtă vreme. Și mai avem nădejde că aceasta interpelare va pune capăt deselor nedreptăți ce se fac învățătorilor ardeleni.

Zona culturală.

DI Andrei Pora Deputat, vicepreședintele Asociației noastre a prezentat în ședința Adunării Deputaților dela 19 Februarie c. un proiect de lege din inițiativă parlamentară pentru modificarea unor dispozițiuni din Art. 159 al legii învățământului primar.

Pentruca colegii noștri interesați să cunoască pașii făcuți de Asociația noastră în chestia dezideratelor colegilor din acea Zona, deziderate cu care se identifică și pe cari le va duce în îndeplinire prin reprezentanții noștri, lasăm să urmeze acest proiect de lege cu expunerea de motive:

EXPUNERE DE MOTIVE.

Prin Art. 159 din noua lege a învățământului primar și normal primar s'a înființat zona culturală, menită a spori cultura românească în județele mărginașe, cari au avut atât de suferit de pe urma dominațiunilor străine. Ca o încurajare, s'a prevăzut în acest articol de lege un spor de 50 la sută și alte avantaje numai pentru acei membri ai corpului didactic, cari nu sunt originari din județele aflătoare în această zonă. În felul acesta s'a săpat o prăpastie adâncă între membrii corpului didactic din acea zonă, aplicându-li-se tratamente deosebite. Unii, cei originari, cu un trecut activ de decenii, se găsesc puși în situație inferioară materială față cu colegii lor, cari abia acum au intrat în învățământ. Cei dintâi, aproape toți căsătoriți, cu o mulțime de griji și necazuri familiare, iar puținii neoriginari, toți oameni tineri, având numai greutățile inerente tuturor în aceste zile. Dar chiar motive de ordin local ne indeamnă să credem că învățătorii din județele amintite merită acelaș tratament ca și colegii lor veniți din alte părți, căci aceștia cunosc mai bine sufletul, limba, obiceiurile și mentalitatea mediului în care trăesc și lucrează, și deci munca lor este mai eficace. Mai ales în ce privește răspândirea culturii printre minoritari, socotim că, grație cunoașterii limbei lor, învățătorii bășinași pot aduce un mare serviciu.

Pentru dovedirea acestui fapt e destul să invocăm mărturisirea atâtor colegi veniți din Vechiul Regat, cari singuri se plâng că nu pot obține rezultatele dorite, necunoșcând limbă minorităților și lipsindu-se astfel de cel mai prețios auxiliar pedagogic. Mai mult chiar, din pricina aceasta, mulți din ei se feresc de aceste posturi, sau, după un timp scurt de experiențe, își părăsesc locurile. În asemenea împrejurări firește că activitatea școlară rămâne aproape numai pe umerii învățătorilor de baștină. Faptul că prin acest articol de lege se creiază două categorii de învățători, în loc de a se ajunge la unirea sufletească — idealul nostru suprem — se sapă o prăpastie dureasă și ditrugătoare între muncitorii aceluiaș ugor, tocmai

atunci când e mai multă nevoie de o activitate susținută prin toată economie de forțe și prin o înțeleaptă ocărnuire a acestor forțe.

În baza acestor motive, subsemnații deputați, avem onoarea a depune următorul proiect de lege din inițiativă parlamentară.

PROIECT DE LEGE.

*Pentru modificarea unor dispozițiuni din Art. 159
al legii învățământului primar.*

Art. 1. — Membrii corpului didactic primar și normaliştilor cari funcționează la școlile de Stat românești în județele: Bihor, Sălaj, Satu-Mare, Maramureș, Odorheiu, Ciuc, Trei-Scaune, Mureș-Turda, Turda-Arieș Cojocna, Hunedoara, Timiș-Torontal, Vijița, Văscăuți, Coțmani, Zastavna, Hotin, Tighina, Cetatea Albă, Ismail, Durostor și Caliacra, vor primi un spor de leafă de 50 la sută; termenele de gradații li se vor socoti din 4 în 4 ani, iar stagiul cerut de Art. 118, 119 și 120 pentru înaintări, li se va reduce cu un an.

Invățătorilor, cari se vor deplasa din alte județe, pentru a funcționa în zona culturală, li se vor acorda o primă de deplasare egală cu de trei ori salariul lunar, cu accesoriile la cei căsătoriți, și cu de două ori la cei necăsătoriți. Toți aceștia vor putea primi și un lot de colonizare până la 10 hectare din rezervele disponibile.

Art. 2. — Toate dispozițiunile contrare acestei legi sunt și rămân abrogate.

Andrei Pora, Dr. I. Mateiu, Dr. Vasile Chirvai, Gheorghe Pop-Jibău, I. Conciatu, Dr. Hâncu, C. Tănăsescu, Dr. I. Șuta, Morariu, Ilie Orzescu, Dr. Al. Andrei, P. Dârlea, M. Brădiceanu, Dr. Petru Meteș, Dr. Licarețiu.

Pentru învățământul complimentar.

Ministerul Instrucțiunii a aprobat cu No. 17454—925 folosirea următoarelor manuale: „Elemente de Zootehnie“ și Noțiuni de agricultură, în clasele complimentare și în școlile de adulți.

Sunt singurele manuale apărute până azi în domeniul științelor aplicate. Autorii sunt dnii Anton Domide și Ioan Vălean.

Se pot comandă la Librăria Onișor din Cluj.

Cronica.

O JURISPRUDENȚĂ. *Dupăcum se poate vedea din articolul publicat la începutul revistei, Înalta Curte de Casație și Justiție prin deciziunea dela 17 Martie c., confirmând sentința Tribunalului Cluj, și Deciziunea Curții de Apel Cluj, a stabilit în mod definitiv ca „Asociațiunea învățătorilor români din Ardeal“, fiind continuatoare de drept, a fostei Asociațiuni a învățătorilor maghiari, succede în toate drepturile și obligațiile ei. Aceste hotărâri ale instanțelor judecătorești, constituiesc pentru Asociația noastră, un grandios succes material și moral în acelaș timp. Material, întrucât numai având căminuri și fonduri proprii, vom putea da putința tinerelor noastre vlăstare să descalece din largul țării, pentru a se forma la școli ca îndrumători ai românismului, Moral, pentru că astăzi nu se mai poate discuta, că toate organizațiunile noastre învățărești fiind succesoare de drept a fostelor organizațiuni, prin urmare toate bunurile fostelor organizațiuni învățărești — trec în proprietatea organizațiunilor noastre învățărești.*

Până acum am fost recunoscuți de succesori legitimi, numai pe cale administrativă. De acum încolo suntem recunoscuți pe cale just ciară. Și aceasta este și va fi pentru noi învățătorii, pentru totdeuna, o jurisprudență în materie de succesiune.

*

Legea pens ilor. Se pare acum că stăm în fața unui fapt. Legea pensiilor se pregătește cu asiduitate și se anunță, că ea va fi pusă în dezbateră încă în primăvara aceasta. Anteproiectul prevede că funcționarul, pentru a-și putea regula drepturile la pensie trebuie să aibă vârsta de 57 ani, și să fi îndeplinit 35 ani de serviciu neîntrerupt. Întreruperea prin demisie, ridică funcționarului și urmașilor dreptul la pensie ori câți ani ar avea de slujbă, iar anii serviți — în caz de revenire — nu mai contează la stabilirea pensiei.

Funcționarul se va putea retrage la pensie și înainte de împlinirea celor 35 ani obligatori, dar numai în cazurile de infirmități, constatate de comisii speciale. Limita de vârstă, în

care un funcționar va fi trecut la pensie din oficiu, va fi de 60 ani.

După un serviciu de 10 ani, funcționarului îi compete 25% și pentru fiecare an de serviciu ce urmează se adaugă 3% din media lefii din cei din urmă 3 ani.

Aceste ar fi câteva principii generale pe cari se întemeiază noua lege a pensiilor în pregătire. Fiind aceasta una din cele mai importante și urgente legi, vom urmări cu deosebită grijă felul ei de desvoltare, până să-și capete forma definitivă, și vom veghea și susține cu toată hotărârea dezideratele juste ale învățătorimii, formulate în cele 2 congrese din urmă. Iar întrucât va fi cazul, reprezentanții noștri înăuntru și afară de Parlament, vor căuta prin toate formele legale să susțină acele deziderate.

*

Zona culturală. Se cunoaște agitația produsă printre învățătorii noștri din județele aflătoare în zona culturală. Faptul că art. 159 din legea învățământului primar asigură însemnate avantagii numai pentru învățătorii, cari se deplasează în acea zonă, mergând din alte județe, a îndemnat cu drept cuvânt pe colegii noștri băștinași să pornească o vie mișcare pentru modificarea acestor dispozițiuni. Conducerea Asociației noastre s'a identificat întru toate cu revendicările lor. Reprezentanții noștri au atras atenția celor în drept chiar la discuția în Parlament asupra acestor dispoziții, arătând atunci cu puternice argumente, că acest articol din lege creiază o serie nesfârșită de agitațiuni, cari vor avea urmări dezaastroase din multe puncte de vedere. Durere, punctul de vedere al învățătorimii noastre reprezentat prin delegații noștri în Parlament, n'a izbutit și astfel legea s'a votat cu a ele dispozițiuni. Aplicată însă, abia după un an, s'au confirmat prevederile noastre întru toate.

În cât privește acum viitorul, noi, conducerea Asociației continuăm a sta alături de colegii noștri din zona culturală până la soluțioarea justă a chestiunii. Mai mult de cât atât. Am luat în sarcina noastră chiar gândul de a aduce o ameliorare ori o completă schimbare a acestui paragraf din lege. În camera Deputaților s'a depus un proiect de lege pentru modificarea art. 159 din legea învățământului primar din inițiativă parlamentară, prin colegul nostru Andrei Pora, deputat. Dsa a reușit să-și asigure în aceasta acțiune sprijinul tuturor parlamentarilor din Ardeal, ceace ne face să credem că mișcarea se va sfârși cu bine. La timpul său vom face cunoscut rezultatul demersurilor noastre în aceasta direcție, și până atunci noi rugăm pe colegi să continue munca de regenerare și propagare a culturii românești în satele noastre.

*

Regimul examenelor. În timpul din urmă dăscălimba noastră din Ardeal, a avut de înregistrat o întreagă serie de or-

dine referitoare la examenele de înaintare și defnivat ale învățătorilor. Felul în care Ministerul a înțeles să aplice dispozițiile legii cu privire la aceste examene pentru învățătorii ardeleni, a avut darul să dea anză la o pronunțată mișcare între acești învățători. Lucrurile au ajuns chiar până în stadiul de a se face caz și în Parlament, unde Dl. A. Pora, deputat, v. președintele Asociației noastre, a anunțat nu de mult o interpelare către D-l Ministru al Instrucțiunii, în aceasta chestiune. După cât suntem informați interpelarea are subiectul: „*Are Domnul Ministru al Instrucțiunii cunoștință, că o seamă de învățători din Ardeal, sunt provocați să treacă examene, pe cari ei nu sunt datorți să le dea, că li se nesocotesc drepturi câștigate, și ce măsuri înțelege D-sa să ia pentru a se reveni la recunoașterea acestor drepturi*”.

Aceasta interpelare anunțată va fi susținută în Cameră cu argumente și dovezi și cu invocarea stărilor din Ardeal, ceace va face — ca în viitor să înceteze astfel de stări, cari sunt în dauna bunului mers al școlii.

Încă odată repetăm. Noi nu suntem împotriva examenelor, dar nu vom renunța cu nici un preț la drepturi avute.

*

Domnii cassieri ai secțiilor județene, cari n'au trimis încă pentru Asociație cota cuvenită din taxele de membru de pe anul trecut, precum și restanțele de pe ceilalți ani, din nou sunt rugați cu insistință a le încasa și cu ocaziunea adunării Asociației din 17 Maiu să le achite cassierului general.

*

Mulțumită Publică. Pe aceasta cale li se aduce mulțumită publică tuturor Domnilor și Doamnelor, cari au contribuit la colinda de Crăciun executată de corul Școlii Primare din Zlatna. Acești d-ni sunt următorii:

Iuliu V. Albin 100, inginer Danil Rosu 100, Alexandru Fărcășan 100, Titu Domșa 50, Iacob Domșa 25, Lodovic Giurca 40, Ioan Codru 40, Nicolae Gravu 50, Romul Murgulescu 50, Aron Dunea 40, Carol Lengyel 50, Ioan Răscan 50, Petru Țibea 40 Bazil Popescu 40, Ioan Csizmași 40, Ludovic Tréger 10, Nicodim Popescu 50, Ioan Ursica 50, Iosif Sommer 30, Traian Baicu 60, Nicolae David 20 George Popescu 40, Francisc Magyari 20, Andrei Gherman 60, Berți Gongolea 40, Emanuil Scrobole 30, Gizela Petric 40 Lei.

Total 1235 Lei.

Numele acestor marinimoși Domni s'au înscris în cartea de aur a Comitetului Școlar, cari banii s'au deus la sporirea fondului Cantinei Școlare.

Circulară. „Din rapoartele organelor de control ale comitetelor școlare rezultă, că un mare număr de comitete școlare rurale nu trimet comitetului școlar județan bugetele și gestiunile, spre a fi verificate și aprobate.

Comitetele școlare rurale mănuesc anual 60 milioane Lei, proveniți din fondurile comunelor, arenzele terenurilor, amenzi școlare, subscripții și colectele părinților etc. și cea mai mare parte din aceste sume se cheltuiesc fără control. Dacă aceasta situație continuă, instituția comitetelor școlare se compromite iremediabil și atunci nici comuna nici părinți, nu pot să-i mai încredințeze sume, de întrebuințarea cărora nu vor să dea seama organelor în drept să le controleze.

Cum parte din învățători sunt și secretari ai comitetelor și sunt direct responsabili de executarea legii, Vă facem cunoscut că Ministerul a dispus ca mijloace de constrângere să li se rețină salariile, până când aceștia nu trimet bugetele și gestiunile spre a fi verificate și aprobate de comitetele județene.

De neexecutare Vă facem responsabili“.

Rev. școlar al județului Cojocna.

*

Pentru văduvele de învățători. Văduvele de învățători, care urmează să-și reguleze drepturile la pensie trebuie să-și înainteze Revizoratului școlar unde aparțin următoarele acte:

1. Certificatul Curții de conturi pentru anii serviți de soț.
2. Certificat de concediile avute de soț, în tot timpul serviciului.
3. Extras de pe actul de căsătorie.
4. Un certificat al primăriei comunei, unde s'a oficiat căsătoria, prin care se va dovedi, că nu s'a desfăcut căsătoria prin despărțire.
5. Extras de pe actul de moarte al soțului.
6. Un certificat liberat de primăria comunei, unde locuește, în care să se arete, că văduva este în viață și nu s'a remăritat. Model de cerere se poate primi la Revizoratul școlar. Dacă văduva are și copii minori, va mai prezentă și actele următoare.
7. Extras de pe actele de naștere ale copiilor.
8. Certificat dela primăria comunei, unde locuește, prin care să se dovedească, că copiii sunt în viață, că locuiesc împreună cu mama lor în comună, indicându-se anume: strada și No. casei, sau locul unde au fost așezați.

*

Ministerul Instrucțiunii a dat ordin tuturor revizoratelor școlare, ca să întocmească de urgență state de plată pentru toți membrii corpului didactic, cari propun la școala de adulți. Distribuțiunea membrilor corpului didactic, însărcinat cu aceste cursuri, se va calculă luând de bază plata orei de curs din învățământul primar, socotită leafa cu gradația cu condițiunea ca învățătorul să aibă cel puțin 15 auditori. În caz când numărul

auditorilor este peste 15, plata orei de curs se va calcula proporțional cu numărul elevilor. Dacă numărul auditorilor este sub 15, plata orei de curs se va reduce proporțional cu numărul. Suplinitorilor li se va calcula la leafa de bază.

*

Asociația corpului didactic primar român din Bucovina, modificându-și statutele, a schimbat titlul Asociației, care se numește acum: *Asociația regională a corpului didactic primar din Moldova de sus.*

*

Prin stăruința direcției minerilor din Baia-Mare cărciumele comunale din comunele Dănești și Rătești jud. Satu-mare, construcții încăpătoare, au fost prefăcute în școli. Până acum o casă mică și ruinată servea acestui înalt scop. În modul acesta pitoreasca comună Dănești, s'a făcut cu o școală corespunzătoare. Clădirile aceste de aci nu vor mai fi cuiburi infecte de otrăvire trupească ci, adevărate lăcașuri de cultură sufletească. Și câte comunc avem și azi, unde cărciuma comunală e un palat și școala un bordeiu. Cei dela conducerea județelor să i-a aminte.

*

De la ministru Angelescu a avut o consfătuire cu inspectorii generali ai învățământului primar în vederea aplicării noiei legi a învățământului primar. Ministrul Instrucției a însărcinat pe Dnii inspectorii generali! Gh. Stoinescu (Cluj) Ghiață și Costescu să întocmească un program pentru cursurile învățământului complementar și cel al adulților. Ardelenii unde-s?

*

La congresul pedagogic din Moscova au participat 155 delegați cu drept de vot deliberativ și 105 cu drept de vot consultativ. La acest congres au fost reprezentate toate regiunile republicii, reprezentând 43 de naționalități. S'a discutat chestiunea raporturilor între tinerimea comunistă și învățători. Toți concludă întru aceea, ca să asigure izbânda comunismului. Ei spun că dela creșterea tinerimei comuniste la țară, depinde și funcționarea regulată a mișcării comuniste.

*

Ministrul Instrucțiunii a hotărât ca dispoziția din vechea lege a învățământului primar, privitoare la judecarea membrilor corpului didactic din vechiul regat și teritoarele alipite, să rămână în vigoare, urmând ca acești membri ai corpului didactic să fie judecați de consiliul permanent și cele 2 comisii de judecată din București și Iași.

Cărți, Reviste.

Dr. Dominic Stanca, O anchetă sanitară la un liceu. Cluj, 1924. Desrobirea politică a neamului nostru a fost dela început urmată de desrobirea culturală, care s'a manifestat și se manifestă prin o năvală nepomenită nici în vechiul regat a fiilor de țărani spre școalele orășenești. Cei ce vor avea fericirea să trăiască peste 20—30 ani, vor vedea societatea românească cu totul schimbată în asemănare cu cea de acum.

Desrobirea culturală, care trebuie să fie însoțită și de cea economică, nu garantează însă existența neamului nostru dacă nu va fi încununată de desrobirea *sanitară*. Căci fără de aceasta, cultura intelectuală, morală și economică își pierde cu încetul puterea câștigată, dela un timp încolo nici că se mai poate câștiga. Și, durere, pe lângă unele boale grave de ordin moral, trupul națiunii noastre e bântuit și de unele boale mintare, cari amenință să devină endemice. Sunt alcoolismul, boalele venerice și tuberculoza, ale căror urmări dezastruoase se manifestă în mod înspăimântător deja la copiii noștri. Cei chemați să constate frecvența lor și să le combată sunt și preoții și învățătorii, cari trăesc în contact mai apropiat cu poporul, dar înainte de toată medicii noștri, cari constatând în mod științific și statistic răul, să avizeze și la mijloacele de îndreptare.

Unul dintre medicii, deocamdată nu prea numeroși, cari și-au înțeles chemarea și în direcția aceasta, e dl. Dr. Dominic Stanca din Cluj, care ne-a surprins plăcut cu o anchetă sanitară făcută la liceul „Aurel Vlaicu“ din Orăștie.

E vorba de tineretul dintr'un ținut cu o populație românească plină de viață, muncitoare și totdeauna dornică de cultură. Și cu toate acestea, dl. Dr. Stanca a găsit între elevii acestui liceu 170 (37·7%) suferinzi, chiar alterați de tuberculoză, care de altminteri e manifestată numai la șase. A aflat și 146 elevi (32·4%) cu malformațiuni (polipi, etc.) în gât și nas, defecte cari influențează nefavorabil dezvoltarea fizică și intelectuală a copiilor. Din cei 478 elevi examinați, 125 sunt fizicește slab dezvoltați, și aceasta într'o regiune, unde poporul se hrănește peste tot luat, mai bine decât în alte regiuni ale țării noastre. Nimic nu a scăpat dlui Dr. Stanca cu ocaziunea anchetei făcute și atragem atenția colegilor în deosebi asupra *problemei sexuale* (onania și contactul sexual), care neglijată e o primejdie mare.

Cei ce ne preocupăm de bunăstarea poporului nostru salutăm cu deosebită bucurie activitatea desfășurată de dl. Dr. Stanca și dorim ca să afle, *curând*, cât mai mulți inițiatori, dar nu numai în privința elevilor dela școalele orășenești, ci și

în acelor din școalele *sătești*, pentru că numai astfel vom putea îăia răul dela rădăcină.

V. L.

*

Stupăritul. *Revistă de propagandă pentru apicultura rațională.*

Am înaintea mea numărul pe luna Ianuarie a. c. al revistei. ce poartă titlul din fruntea acestor șire.

Imi cade bine, când citesc, că această revistă de specialitate este redactată de un coleg al nostru, învățător.

Citesc acest număr și aflu în el temeinice și instructive articole din domeniul stupăritului rațional.

Imi zic. Iată o revistă care n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui învățător, indiferent, că se ocupă sau nu cu stupăritul. Cei, cari se ocupă profită de ea, fiindcă lună de lună le aduce un capital nou de cunoștințe, pe lângă știri mai mărunte din acest ram; iar cei cari de prezent încă nu se ocupă cu acest ram de activitate economică, — parte ușor și rentabil de altfel, — vor profită mai mult, căci citindu-o regulat un anumit timp își vor însuși un stoc de cunoștințe necesare, pe care apoi vor căută a-l folosi în interesul propriu și al consătenilor, trecând la realizări practice, *la înființarea de stupine raționale.*

Și cari ar fi cei mai indicați, a arătă mai mult interes atât teoretic ca și practic, acestui ram economic, decât colegii noștrii - învățătorii?! Auzim continue plângeri, și vedem și noi că leafa este așa de mică în proporție cu scumpetea celor necesare, că abea ajunge pentru o mică parte a necesităților. Cere mereu, ni se dau mereu sporuri și tot lipsiți și săraci suntem, deși noi muncim intenz și cu spor, *dar pentru alții.*

Mă întreb și vă întreb pe toți colegii dela țară, ce ne oprește de a pune și noi *pe alții*, cari să muncească pentru interesele noastre? Aici sunt albinele, care deși mici, dar multe, harnice și spornice fiind la munca depusă, *ne ar servi de minune interesele noastre materiale*, neglijate de Ministerul finanțelor. Iată calea de urmat!! Și roadele nu vor întârziă să se arate! Sfătuesc deci pe toată lumea dăscălească a-și abonă revista „*Stupăritul*“ singura de felul acesta în ținuturile de dincoace de Carpați, pe lângă cele 5 ale minorităților.

Apare lunar în format octav pe 16 pagini (fără reclame), redigiată de colegul *Nicolae Voina inv. director în Vaidei lângă Orăștie*. Administrator este apicultorul I. Lupan din Alba Iulia cetate, unde se și tipărește.

Abonamentul pentru un an este *de 80 Lei*, sumă care — socotind cheltuelile de editare, transport etc. ale revistei — nu poate asigura vre un beneficiu pentru munca depusă de cei doi apostoli, *Voina și Lupan.*

Redactorul N. Voina anunță în acest număr și ținerea în primăvara anului 1925 alor 2 cursuri de apicultură, de câte 15 zile pentru

invățători la stupina sa model din Vaidei. Invățătorii — în special cei tineri — se vor anunța D-lui Voina de urgență cât mai mulți și în curând spre a se putea interveni la cei în drept de ale asigura cheltuelile de întreținere. Se pot anunța și învățătoare, preoți, funcționari și alții.

*

Problema Școalelor Minoritare din Ardeal și Banat.

Este titlul unei cărți apărute de curând în Cluj la institutul de arte grafice „Ardealul” și pe care o recomandăm călduros tuturor colegilor.

Autorul, D-l profesor universitar Dr. Iosif Popovici pe 72 de pagini tratează această chestiune cu foarte multă competență și în spirit de completă justețe.

D-l I. Popovici, un erudit profesor al Universității clujene eră cel mai indicat a-și spune cuvântul în această chestiune, pe de o parte fiind dânsul unul dintre bărbații noștri de școală mai mult familiarizați cu chestiile școlare, atât din țările apusene, cât și cele din Europa centrală și cele balcanice, iar pe de altă parte, pe timpul când Românii ardeleni erau frământați de Legile școlare ale contelui Apponyi, dânsul eră profesor universitar la Budapesta, de unde a urmărit cu atențiune, dezvoltarea problemelor puse de acele legi.

Concluziile ce trage, după analiza temeinică a acestei probleme, ni se par cele mai norocoase și sunt indicii că și Ministerul Instrucției, le va fixa ca principii a legilor despre învățământul particular, care legi sunt în pregătire.

Ca un exemplu despre justeța cu care tratează problema ce și-a impus, las să urmeze aici câteva șire, în care autorul se ocupă de atitudinea D-lui Vasile Goldiș și a Bisericilor române în chestiunea școalelor confesionale românești, care șire, întregesc admirabil articolul prim, din Nrul pe Ianuar a. c. al revistei „Invățătorul”.

„Și nu aprob nici pe d. Goldiș, care acuză astăvară bocindu-se din toata inima în umbra bisericii la crucea școlii confesionale, acuză, zic, pe d. Ministru al Instrucțiunii, care ar fi întrecut prin legea sa școlară pe contele Apponyi.

Cunosc atât programul politic în privința școalelor al contelui Apponyi, cât și politica școlară a d-lui Ministru Angelescu. Intre aceste două politici e mare deosebirea și d. Goldiș, care a apărat atât de frumos interesele școlii românești față de legea lui Apponyi, greșește fiindcă a uitat, căci tocmai d-sa puse contelui Apponyi teza școalelor de stat subvenționate de confesiuni (vezi pag. 43 die Őrszgy. Napló, VIII.). Asta a făcut-o într'un stat străin, iară în statul național și român pune teza școlii confesionale subvenționate de stat. Nu știu intru cât sunt azi capii Bisericilor românești, — judecând din punct de vede po-

litic — mai buni și mai capabili decât la 15 Aprilie 1907 (V. Országgyűlési Napló, VIII p. 232), când îi învinuă, că sunt guvernamentali și că se îndepărtează foarte des de turmele lor, ca să ia în spinarea lor marea și greaua sarcină a școalelor confessionale. Și fac foarte rău capii noștrii bisericești, fiindcă îndârjesc prin ținuta și rezistența lor, ușor de suportat azi, într'un stat național, care îi plin de conziderare față de ei și nu-i pedepsește, după cum i-ar fi pedepsit Ungurii de eri, îndârjesc zic, și pe celelalte confesiuni. Eu cred că politica Bisericilor românești față de Statul național e greșită“.

i. b.

In Editura „Cartea Românească“ București a apărut ediția IV-a din Cartea adultului de curs primar întocmită de: G. Tănăsescu, Ion Costache, Victor Stăcescu institutor în Constanța, Aprobata de Ministerul Instrucțiunii cu ord. No. 78935/1914. Această carte cuprinde toate materiile de învățământ: Limba Română, (Cetire, gramatică, ortografie, punctuație, compuneri), Aritmetică și Geometrie, Religie, Istorie, Geografie, Științe naturale, în câte 20 lecțiuni fiecare. Manualul este întocmit strict conform programei școalelor de adulți, având clișeele și hărțile geografice necesare, pentru uzul școalelor de adulți a școalelor de ucenici, școalelor industriale, școalelor regimentare de Cazărmi și este absolut necesar și de folos tuturor adulților candidați la examenul de absolvire a cursului primar, fiind unica carte, ce conține toate materiile de învățământ într'un singur manual.

Se găsește la Institutul de Editură „Cartea Românească“, Bulevard. Academiei 3—5 București și la toate librăriile din țară. Prețul 40 Lei.

Dna Institutoară A. Gafencu din orașul Botoșani, în urma bunei aprecieri a consiliului pedagogic și permanent al Instrucțiunii și-a tipărit lucrarea: Îndrumări practice și pedagogice; Aritmetică la cl. I-a primară. Cum această importantă lucrare ar aduce reale foloase învățământului, se recomandă corpului didactic primar ca un bun îndrumător la predarea Aritmeticei în cl. I și II primară.

Aurelian Borșianu. Trei Caiete, cuprinzând mai multe bucăți de cântece populare culese din diferite regiuni ale Ardealului. Toate trei caietele sunt admirabil reușite și ca parte tehnică, iar bucățile încadrate în prea frumoase deseneuri cu motive naționale. Caetul I costa 12 Lei, Caetul II 20 Lei iar Caetul III 10 Lei. Recomandăm cu toată căldura aceste piese în special învățătorilor noștri. Se pot procura dela autor în *Deaa*, jud. *Mureș-Turda*.

Cărți noi. A apărut în ed. Cartea Rom.:

1. Amintiri din copilărie de Corbu ed. II. V. Costescu Lei 15.

2. Gruia Lui Novac ed. VI. de P. Dulfu Lei 50.
3. Alte cercetări antice și filozofice de H. Samilovici Lei 65.
4. Cartea adultului de curs primar ed. IV. Tănăsescu Lei 40.
5. Din problemele pedagogiei moderne de G. Antonescu Lei 80.

*

Peninsula balcanică Revistă lunară. Apără interesele românești din Balcani No. 5 din Octombrie 1924 se ocupă cu diferite chestiuni ce stau în legătură cu viața și interesele Românilor macedonieni. Abonamentul în țară Lei 100, în străinătate Lei 200 Adresa în caz de abonare: Căsuța Poștală 328. București.

Făclia. Revista membrilor corpului didactic primar din județul Romanați. No. 1. din Noembrie 1924, cuprinde articole pedagogice și diverse Abonamentul, Lei 40 anual se va trimite D-lui Izidor Dumitrescu, învățător Redea—Romanati.

Gândul nostru. No. 10 din luna Decembrie anul 1924 cuprinde câteva nuvele și poezii bine tâlcuite. Redacția și administrația Strada Sărării No. 117/84 Iași.

Adevărul Creștin. Foaie creștinească de zidire sufletească. Redacția și administrația Strada Bursei No. 1, București. Abonamentul anual Lei 30. No. 5 de la 1 Ianuarie 1925 cuprinde frumoase povești morale și de suflet mângâitoare.

„Răsăritul“. No. 13—16 din Decembrie 1924 al revistei cuprinde articole și povestiri în legătură cu serbătoarea Nașterii Domnului. Abonamentul anual Lei 100. Redacția și Administrația în București, Strada Sfinții Apostoli 22.

Voința Școlii. Organul Asociației învățătorilor din Bucovina. No. 40 din 31 Dec. 1924 cuprinde articole de un interes deosebit pentru învățătorime. Prin aceasta gazetă a colegilor bucovineni se duce o luptă îndrăzneată, pentru revendicarea drepturilor și justelor pretenziuni ale învățătorilor. Redacția și Administrația Cernăuți, Piața Unirii No. 3.

Lamura No. 1—2 an. VI. redacția și adm. S. r. Latina No. 10, București. Abon. Lei 90.

Buletinul institutului economic No 1 an. IV-lea abon. 350 Lei. Abonamentele se fac la institutul economic Românesc (Banca națională a României București).

Foala școlară Anul I No. 2. organul oficial al revizoratului școlar Bihor. Salutăm cu drag apariția acestei reviste și îi dorim o viață lungă.

Românul, revistă lunară pentru cultura și educația poporului. Anul 1. No. 2. redactor E. Grădinaru. Redacția și Adm. Timișoara II. Str. Tigrlui No. 2- Abon. pe an 35 Lei. Este o publicație liberă, la dispoziția tuturor cari au de spus o vorbă cinstită pentru propășirea neamului românesc. e. e.

Convocare.

Domnii acționari ai „BĂNCII ÎNVĂȚĂTORILOR” S. A. Cluj se convoacă la

ADUNAREA GENERALA ORDINARA

care se va ținea în Cluj la 12 Aprilie 1925 oarele 4 p. m. în localul societății din Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5. cu următoarea

ORDINE DE ZI:

- 1) Deschiderea și constituirea adunării.
- 2) Raportul Consiliului de administrație și al Comisiei de cenzori.
- 3) Stabilirea bilanțului pe anul 1924 și votarea absolutorului Consiliului de administrație și Comisiei de cenzori.
- 4) Distribuirea profitului net.
- 5) Alegerea alor 4 membrii în Consiliul de administrație și a unui membru în Comisia de cenzori, sortiți conform Statutelor.
- 6) Modificarea Statutelor conform indicațiunilor Comisiei Speciale economice a Ministrului de Industri și Comerț.
- 7) Ratificarea hotărârei Consiliului de administrație referitor la urcarea capitalului social.
- 8) Fixarea mărcilor de prezență.
- 9) Eventuale propuneri conform Statutelor.
- 10) Inchiderea adunării.

În cazul că nu vor fi prezentate voturile cerute de alin. 1 din Art. 15 al Statutelor, prin aceasta se convoacă o nouă adunare generală pe ziua de 21 Aprilie 1925 la oarele 4 p. m. în localul societății din Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5 cu aceeași ordine de zi, când în baza Art. 15 alin 2 din Statutele societății se vor aduce hotărâri valide fără considerare la numărul acționarilor și voturilor prezente.

Cluj, la 25 Martie 1925.

Consiliul de Administrație.

ACTIVE

Contul Bilanț încheiat

	Lei	b.	Lei	b.
Numerar în cassă			77.326	—
Scont de cambii			1,638.500	—
Conturi curente			666.641	—
Efecte			83.500	—
Efectele fondului de rezervă			15.500	—
Efectele fondului librăriei			35.000	—
Efectele fondului de penzie a funcționarilor			8.000	—
Marfă în librărie și ramburse neincasate			765.522	55
Diverse conturi debitoare			48.922	60
Mobilier după amortizare			146.000	—
			3,484.912	15

CHELTUELI

Contul Profit

	Lei	b.	Lei	b.
Interese după depuneri . . . 127561-17				
Interese după dep. în cont crt 18693-16	146.254	33		
Interese după reescont	22.003	—		
Salare	151.670	—		
Chirie	19.199	—		
Dare	42.527	74		
Cheltueli generale	104.936	11		
Marce de prezențe	4.520	—		
Porto	5.132	69		
Amortizări	57.920	—	554.172	87
Profit net			107.670	07
			661.832	94

Cluj la 31

Consiliul de

Andrei Pora **Anton Domide** **Traian Șuteu** **Dr. Gh. Vilt**, **P. Bura**, **Gh. Stelea**,
 prezident. v. prezident. v. prezident.

Dumitru Hancu,

Comitetul de

Iosif Allon
 expert contabil.

Vasile Bucur
 expert contabil.

la 31 Decembrie 1924

PASIVE

	Lei	b.	Lei	b.
Capital social	1,000.000	—		
Fondul de rezervă . . . . . 20579—				
Fondul librăriei . . . . . 37000—				
Fondul tipografiei . . . . . 4921—				
Fondul pt. local de bancă . . . . . 1000—	63.500	—		
Fondul de penzie al funcț.	20.597	—		
Depuneri spre fructificare 1765049.71				
Depuneri în cont curent . . . . . 77228—	1,842.277	71		
Reescont	173.000	—		
Depozite de casă	22.715	—		
Diverse conturi creditoare	229.212	37		
Interese transitoare anticipate	25.940	—	3,377.242	08
Profit net			107.670	07
			3,484.912	15

& Perdere

VENITE

	Lei	b.	Lei	b.
Interese dela cambii			90.848	60
Interese dela conturi curente			133.308	83
Câștig la mărfuri			32.585	—
Provizțiuni diverse			405.090	51
			661.832	94

Decembrie 1924.

Pentru contabilitate: **Ioan C. Căprariu**
director.

administrație:

M. Hurducaciu, Dr. Vasile Dancu, Gh. Oltean, A. Filimon, Iacob Boieriu
secr. Cons. adm.**Gavril Almășanu, Ch. Prodan**

supraveghere:

Vasile Chintoanu**Ioan Pescariu**

Posta Redacției și Administrației.

Școala prim. izraelită Gherla. Abonamentul pe $\frac{1}{2}$ an e 60 Lei.

I. Cădea Sămpetru-Hunedoara. Chestia tranșată.

Direcțiunea școlii primare Moldova-nouă, adresa modificată în sensul adresei trimise

Direcțiunea școlii prim. Crișeni. Mandate tipărituri pentru revistă nu dispunem. Binevoii a vă procura dela oficiul postal.

A. Kozma Budapesta. Abon. expiră cu 1 Febr. 1925.

*

Aducem la cunoștință dlor abonați, cari ne trimit abonamentele cu mandat postal, că chitanțele poștei sunt acte justificative și numai primesc alte confirmări.

*

Conform înștiințării publicate în numărul de Crăciun, numărul de față s'a expediat numai acelor colegi, cari sunt în ordine cu abonamentul pe anul trecut. Numărul viitor îl vom expedia exclusiv numai acelor cari și-au achitat abonamentul cel puțin pe $\frac{1}{2}$ a anului curent 60 Lei.

I. Giurgiu Folt. Pentru anul crt. aveți restanța de Lei 20. Abon. No 209—79.

P. Ilea dir. Certaza. Comunicați vechea adresă.

V. A. Surduc. Repararea locuinței directorului școlii cade în sarcina comitetului școlar din sumele ce are la dispoziție și cu ajutorul comunei. Art 167 din noua lege a învățământului primar. În apropiere de școală până la o depărtare de 100 m. în linie dreaptă nu se pot deschide cărciumi, restaurante sau alte stabilimente, care ar debita beuturi spirtoase, nici fabrici, mori sau alte întreprinderi, care turbură liniștea școlii, sau primejduesc sănătatea sau educația copiilor. Art. 169. Reclamați cazul revizoratului.

T. O. Turda. Suntem cu salariile urcată... Să efeptuim hotărîrea din trecut? Ținem cont...

*

Domnii abonați sunt rugați a se provoca, ori de câte ori trimit bani cu mandat, sau scrisori, la numărul adresei sub care primesc revista.

Mai multora. Conform hotărîrii Congresului inv. din Oradia-Mare, toți abonații revistei rămași în restanță cu abonamentul pe anii 1923 și 1924 au fost provocați atât de administrație cât și prin avocatul nostru Dr. Valer Roman să-și achite abonamentul. Cei ce nici până la această dată nu vor satisface v'or fi inprocesuați.

Abonamentul la r v. „Învățătorul“ pe anul 1925 e Lei 120.

Cassierul T.-Mureș. Rugăm trimiterea tabloului învățătorilor, cari au achitat abonamentul.

Abonamente achitate.

G. Muntean Noul-Român 125, S. Bistrean Jupa 150, E. Reit Bran 150, T. Haba Șoroștin 200, Aurelia Chindriș Groși 100, Ștefan Seleş Lozna 120, N. Onciu Comloșul bănațan 60, T. Ștefan Brad 120, Rebreanu Antoniu Bistrița 100, I. Seplecan Stămărie-Orlea 100, Laura Sudenhorst Oravița 100, Rozalia Székely Cărpinis 100, Simion Stănuț Sasanj 100, I. Orbonaș Ilie 100, Școala prim. de Stat Nr. 2 Odorheiu 100, Rum Grigore Cig 100, Petru Boeriu Grid 150, Bota Ștefan Giulești-Maramureș 100, Andreiu Puticiu Chiabiș-Bihor 100, Școala primară Comlăuș-Arad 100, G. Renghea Bucium Făgăraș 150, Iancu Străin Orșova 100, Ion Păcală Prejmer-Brașov 100, Danul Martin Brașov Dârște 100, Toma Stan Ticoanul-Mare 117, Ilarie Comșa Mândra 100, Pompilui E. Constantin Daneș 100, Teodor Bota Cernești 100, Ilarie Racoți Biertan și Ioan Țierean 200, Gruia Nan Hususău și Anuța Cucui 200, L. Sebastian Ciapa Trăscău 100, Valeriu Enghiș Lemniu 100, Alexandru David Mihalț 100, Ioan Marcu Sângeorsul-român 100, Ioan Cociorva Ghirolt 100, Maria Schandl Băiuț 100, Gheorghe Pop Hoghiz 100, Pavel Savu Vesend 100, Ambr. Stoicovici și Maria Stoicovici Sighișoara 300, Valeriu Ilea Buia 100, Gh. Lupșa Noul-Săsesc 150, Victoria Alexandru Sighișoara 100, I. Fieseriu Ferihaz 100, Gh. Andron Fântâna 100, E. Tufan Sânmiclăuș 100, D. Muntean Ghirileu 50, Școala primară Ciacova-Timiș 170, Petru Arsiciu Igrăș 100, Direcțiunea școalei primare de Stat Vinga 100, Ștefan C. Pop Căpușul de câmpie 100, Cristina Lazea Scărișoara 150, Școala primară de Stat Vâlcele-Treiscaune 100, Virginia Birț Târgu-Săcuiesc 100, Ludovic Oprea Barcan 100, Nic. Degan Seulia rom. 160, Lucreția Mateiu Beclean 100, Ion Gherman Poptelec 100, Veturia Manu Șieu-Măgheruș 200, Stanciu Stroia Cacova 100, Școala din Tăuți 100, Constan Pîntea Seplac 100, Ioan Giurgiu Folt 100, Isaa Hociotă Slimnic 100, L. Pop Ozun 200, Școala prim. Porumbacul de sus 4 abon 600, Gregoriu Aron Galați 150, Erzilia Voin Valea-Lupului 100, Toma Bobanga Sebeșul de jos 100, I. n Peigrad Seliște 100, Nicolae Vlad Loman 100, Ion Goția Sebeșul-Săsesc 100, Ion Dobrotă Sibiel și Ana Popovicin Brad 200, Elena Velcan Avrig 150, Emil Pocola Tășnad 100, Berta Barabási Ulcueg 100, Vasile Chișiu Salățiș 100, Ion Gergea Bălan 100, Augustin Dura și Ana Savu Blandiona 200, Albert Lakatos Blaj 100, Valeriu St. Iozon Blaj 100, I. an Tănase Bărabant 100, Augustin Maior Aiud 50, Sever Silca Sibiu 100, Elena Markgraf Răcăștie 150, Pavel Frențui Forotic 100, Iacob Berzanescu Părvova 100, Vasile Brașovean Fârdia 100, Petru Colojoară Carășova 175, Natalia Lányi Orșova 100, Ion Modroiu Vama Buzăului 200, Maria P. Negruț Ghirș-Arieș 100, Oprea Olar Poplaca 100, Izidor Mihaiu Lunca 150, Gavril Hudea Daneș 100, Pavel

Hom Coldău 100, Vasile Tărian Sacul 100, Ion Stoia Orlat 100, I. N. Cioloa și Elena Dragomir Porcești 200, Eleonora Vintilă Lancrăm 100, Vasile Vulc Gârbova 100, Andreiu Ciovică Sibiu 100, Vasile Dobocan Traniș 100, Ioan A. Pușcariu Sohodol 150, Simion Sirbu Găvășdia 100, Ion Bârsan și Dionisie Neamțu Sângătin 100, Vasile Strauț Bător 100, Vasile Olariu Făget 100, Gheorghe Adoc Beba-veche 60, Augustin Bologa Adămuș 100, Alexe Chețian Bratei 100, Porime George Frâna 100, Mihail Cârje Calbor 100, Nicolae Laurentiu Bachnea 150, Valer Tătaru Bălăușer 150, Școala primară de stat Valea-Sasului 150, Emanuil Suciș Măgarei 250, Dănilă Țunea Orșova 100, N. Groze Sebeșul de sus 100, P. M. Opincariu Sebeșul-Săsesc 100, Ion Ghișe Poiana 100, Gavril Cămpian Gălpăia 100, Ion Flonta Criștelec 100, Ignăț Benedek Crasna 100, V. Rob Băsești 100, Nicolae Fuciu Pesteana mare 100, Radu Draia Crișcior 150, Vicențiu Monea Toderița 200, Lazăr Sbârneciu Toderița 170, Nicolae Păcurar și Dumitru Căndea Sărata 300, Severian Teodor Drăguș 150, Cornel Mihailovici Seierdorf 100, Ion Costa Taut 100, Emanuil Oltean Milova 120, Demetrie Păpovicu Arad 120, Emil Cătană Apateu 50, Corpul did. Școala de Stat Zlatna 160, Petru Suciș Mănărade 160, Varga Eremie Cincșor 220 (120 F. G. Lăzar), Alex. Costea Agrișteu 100 L. library Cluj

Fondul Gh. Lazăr.

Aviz.

Cassieria generală a „Fondului Gheorghe Lazăr“ — aduce la cunoștința tuturor membrilor, că până la noua dispoziții, toate chitanțele despre sumele primite ca cotizații de membru — se trimit la Revizoratele școlare, de unde cei interesați le pot ridica ocazional.

Cluj, la 20 Ianuarie 1925.

P. Bura

Cassierul general al F. Gh. Lazăr.

ANUNȚ.

Titlul provizor No. 1220 eliberat de Banca Invățătorilor S. A. Cluj asupra Adrian Puticiu invățător în Chiribiș despre două acții în valoare de 500 (cincisute) Lei s'a pierdut și se declară de nul și nevalabil în mâna ori cui s'ar afla.

Adrian Puticiu

inv. de stat.